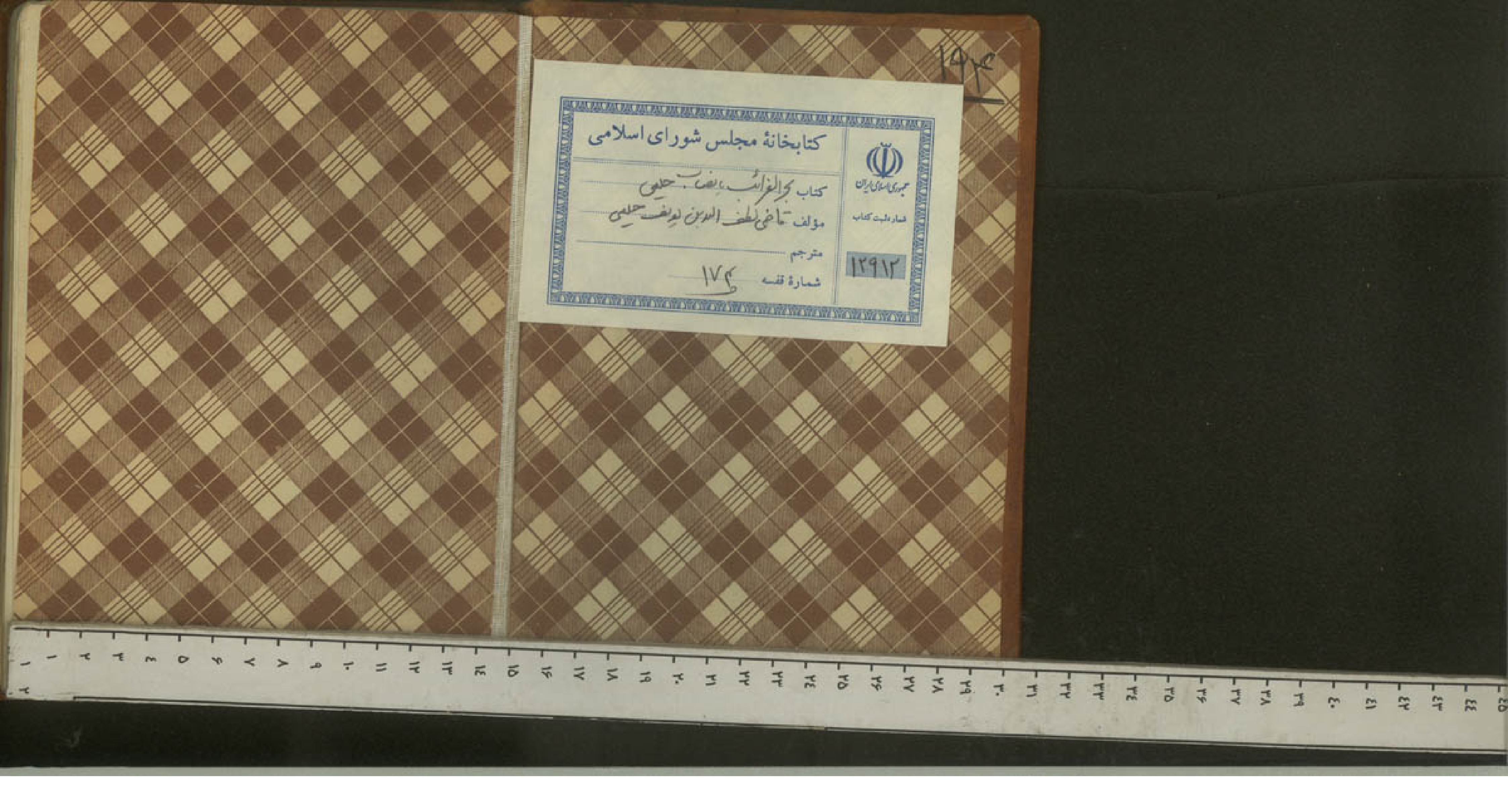

١٩٤
کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی
جمهوری اسلامی ایران
کتاب بحر الغرائب یوسف حلیمی
مؤلف قاضی لطف الدین یوسف حلیمی
مترجم
شمارهٔ قفسه ١٧٢
شماره ثبت کتاب
١٢٩١٢

نسخه نفیس و بی‌نظیر

بحر الغرائب یا نصاب حلیمی

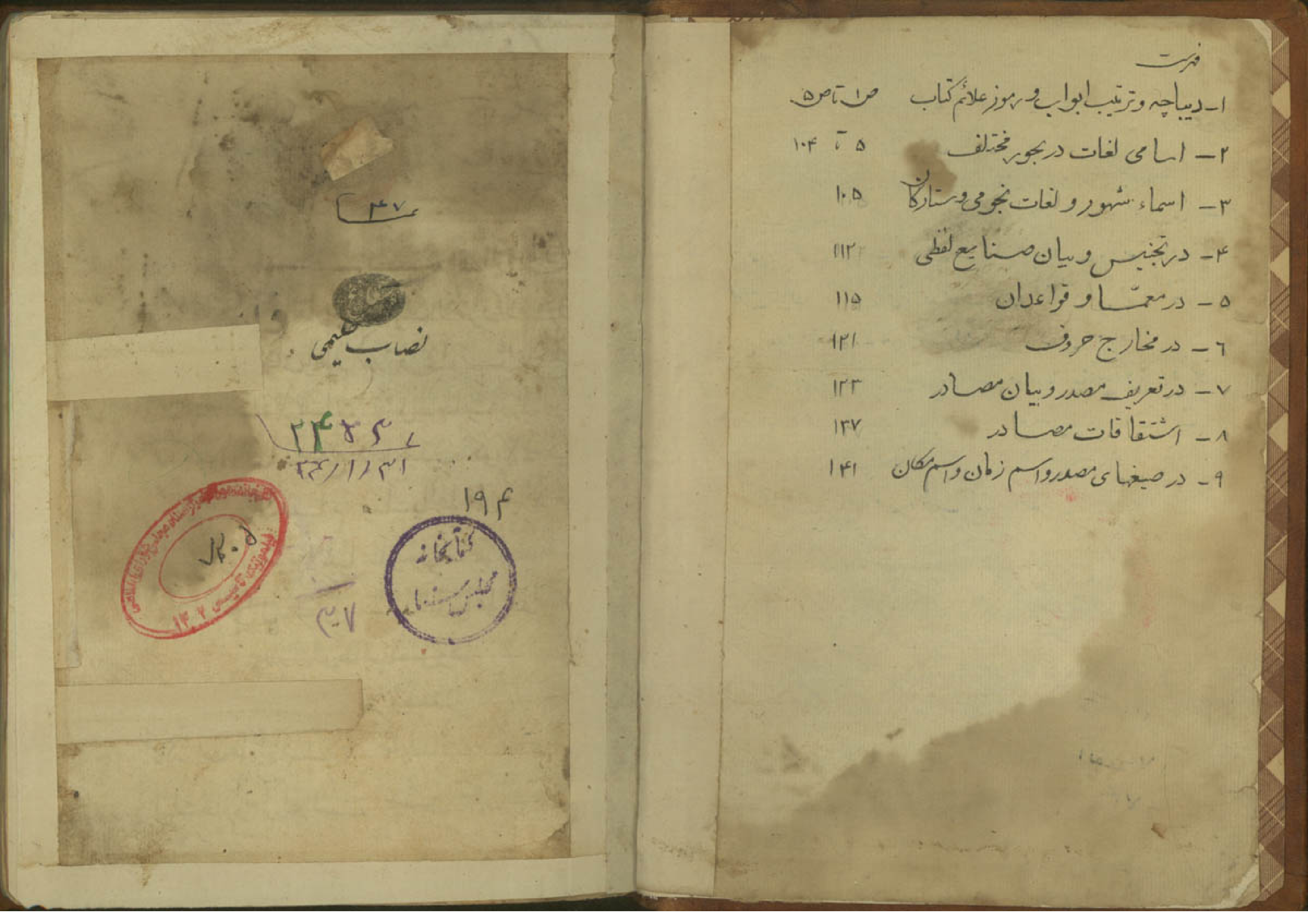
لغت فارسی به ترکی

که بنام و جهت شاهزاده بایزید بن سلطان محمد خان پادشاه عثمانی تألیف کرده است

باحتمال قریب بیقین کتاب بخط مولف یا نسخه اولین است چه در ص ۳ شعری درباره صحت و امتیاز کتاب تحت عنوان لمحرره دارد — ترتیب نظم و ابواب کتاب و رموز علاماترا در ص ۴ بیان کرده — برای شواهد لغات فارسی از اشعار شعرای بزرگ استشهاد کرده است بصفحه ۸ ببعد مراجعه شود — مانند شعر منجیک که برای دستینه آورده است

چون علاوه بر لغات مولف فاضل و دانشمند موضوعات مفید دیگر را نیز در ضمن مانند نجوم و عروض و غیره را هم آورده لذا فهرستی از مندرجات ترتیب داده‌ام در پشت همین ورق

کتاب ۱۴۶ صفحه و قریب ۲۳۰۰ سطر است

نصاب [illegible]

فهرست

بسم الله الرحمن الرحیم

باسمک اللهم فتاح القلوب — کاشف الاسرار علام الغیوب

ما اختفی منک الاخافی یا علیم — ترزق الفجار برا یا حلیم

تسمع الدعوات فی کل اللسان — تقبل الحاجات من کل البیان

انت مولانا لک الحمد البلیغ — حمد صدیق شکور لا یزیغ

والسلام المستمر الارتسام — منک یا اعلی علی خیر الانام

سید الکونین تاج الانبیا — الرسول الهاشمی المصطفی

ثم اتباعا علی آل الکرام — ما بدا الدنیا علی هذا النظام

بعد از آن ای طالب فضل و هنر

بشنو این گفتار نغز و معتبر

کاکتساب علم واجب فرض — تا بلحد از مهد اندر طول و عرض

لیک تعلیم و تعلم را مجال — نیست جز تمکین الفاظ و مقال

زین همی بینی عبارات ثقات — پر بالفاظ و آقانین لغات

جمله معلوم ما ترا آمد رسوم — پس لغت بوداست مفتاح علوم

هر که کسب علم را طالب بود — اولا وی را لغت واجب بود

ای بسا زین فن کتب که ساختند — با فنون تحلیه پرداختند

گوش جان بگشا و با دل گوش دار

از حلیمی نیز بشنو یادگار

نظم گوهرها بر احکام حکم — جامع مجموع الفاظ عجم

گرچه الفاظ عرب باشد فصیح — لیک همچون فارسی نبود ملیح

زانکه او را نازکی ذاتی شد — در دگر بالواسطه آتی شد

سیما دیوان و در و اشد جری — زین گفتند نام او دری

بعد از آن کاندر در و این کبار — شد تصفح بر وجوه اعتبار

هم تتبع کرده بر نقل کتب — پاک کردم در نظر از قشر لب

وضع الفاظ از حقیقت یا مجاز — شد مرا همتاز حق الامتیاز

پس بسلک گوهر این نظم درر — جمع کردم بهر هر عالی نظر

عاقبت کز حق میسر شد مرا — خدمت شهزاده ظل خدا

شاخ سروِ سروری و شبلِ لیث — وقت حاجت لفظ او باران غیث

زبدهٔ خان ابن خان از هشت باب — باغ دولت با وجودش هشت باب

بایزید ابن محمد خان که هست

نزد قدر رفعتش افلاک پست

مطلب نام سلطان عصر

بخت او با دولت شاه جهان — تا قیام الدهر بادا جاودان

گاه گه در خدمتش که بودمی — از لطایف پیش او بنمودمی

واز حکایات و دواوین عجم — علم طب و علم اخلاق اهم

واز معما و اصول محکمه — پیش او تقریر میکردم همه

گفت کایا کی میسر باشدم — کاندرینها سرّ در سرها شدم

پس برای این غرض کردم سلوک — انما الانسان فی دین الملوک

بهر تصحیح درست این نامه را — سنّ کردم راست سنّ خامه را

مطلب

تحفهٔ مقبول خدمت کردمش

مجمع مجموع حکمت کردمش

لجهٔ پر درّ دریای دری — نقد معیار جواهر فاخری

بر تفاسیر صحاح و منتخب — با شواهد گشته مفتاح الادب

واندر

واندر افعال و اسامی و حروف — هست سامی شان و مضبوط الحروف

هر که این را یاد گیرد در دلش — در دری هرگز نماند مشکلش

هر که خواهد بود منشی و دبیر — گردد این ابیات ویرا دستگیر

برد و اوین هر که او دل داده است — این طریق موصلش افتاده است

بل برای دانش تازی نکوست — کاکثر با فارسی تفسیر اوست

وانکه بر طب اهتمامی داشته است — بخت او از تخت این افراشته است

زانکه اندر ادویه تفسیر این — آنچه بر وی شد طبیبانرا یقین

اینکه آمد پر غرایب بر نظام

بهر او بحر الغرایب گفته نام

نام کتاب

کرده اندر نظم او سهو و طلسم — گشت بنیان بیانش بر دو قسم

اولا وضع اسامی شد بیان — ثانیا صرف مصادر شد عیان

در بیانش داشتم راه یسیر — تا که او بر مبتدی نبود عسیر

لف و نشر اصلا نیاوردم درین — همچنان در هیچ مصراعی رهین

هم نکردم چون مشاهیر ثقات — در میان آورده تفسیر لغات

هر عبارتها که باشد فاصله — رسم شد بر فوق او ص از صله

مطلب رموز کتاب

بقیه رموزها

واَنچه تفسیرش مقدم آمداست | در برش یك م معلم امداسته
مشترکرا در برش دالست ش | از توادف ف نشان آمد یقین
پیش هر قطعه شده قبل الشروع | نام بحر او مبین با فروع
آخر هر قطعه بر تحریض ووزن | ختم شد تا سهل کردد جای حزن
ذکر کردم بینما القسمین هم | ز اصطلاحات وقواهم
عون وتوفیق از خدای لامکان | انه حسبی ونعم المستعان

مستفعلن فعولن مکبولا اولور رجز حق
مفعول فاعلات اخرب مضارع الحق

ایزد خدای تنکری مینو بهشت اچمق
دوزخ زرنك طامو ورواق کاخ چردق
ناهید زهره یلدز مینا وآسمان کوك
ورسپهر وآسمانه هم سقف دراز ستق
انکشت برمق اولدی انکشتوانه یکسوك
انکشتری یوزکدر کالوج سرچه بومق
داماد در کیاکو درد آغر درد در مود د

درد

درد داغری داسره قلجق دن کوب چو داس اورق
جولاهلر بیزرونك ودر غاله اولدی دربند
درکوت خولولق در دز قلعه دام طوزق
پوز اوغل و نبیره نوکرده تورن آدی
نوینك ناف کوبك ناخن دیلده طرنق
سنب وسنب وهم سم یردن کسلمش اودر
شم چارخ و ارقلق سنب وسم اولدی طبق
سکلابی وسکابی قندز سفال سقسی
سك ایت سمند اکرآت پرواس ال یقامق
اشتر دوه نر ارکك ماده دیشی اشك خر
استر قتر در اسب آت هم مادیان قسرق
بزکاچ میش قویون جنسینه کوسفند آد
جذ اولدوا که بیشن سوره چراکا اوتلق
شیر ارسلان وشیرین طتلو وشیر در سود
شیله لپا برنج و شیراز کلدی طورق

شبت وشوی شویت وشیت اولدی طورق اوتی

شونیز چورك اوتی • سوره کوینچورق

نام آدو نیچ وغم چه • ناوك نه قوغش اوقی

چلوك وبادیچ وزرموره در صلنجق

اکنج در سجوق و بغنج اذکر کدر (نومید از بار)

یادیر اناکو دیرك • پاس اولدی حفظ قلمق

ابریق آبدستان هم انجره ایسرغان

آغاز اول اولدی آغوش دندی قوجق

کلوند سفته در کرکوندر کونك کشیلك

هم سفته در دلیش هم لکلك آدی لقلق

مهمان ومیز قونق هم میزبان قونقجی

دو قوبیان کشوری تخمی وکرپی خرتق

اسبوس سك طشی در اشتر اغج یصونی

انقر دیا بلادر • ابنوی قوتو طوتمق

برغول بلغر آدی پالوش کوت کافور

پیمانه

پیمانه اولچك آدی هم برطله قبالق

درقاپو دیك ودی دون قم ریك دیك چولك

دیرند دهرو • دهقان کوبیلو وکونه برد یرتی

آخیز مهره دیوار آکاهدر خبردار

هم لتره پاره پاره کت تخت • لنك اخسق

لت پاره وچاغ دو وکلك قیوقنادی

دنموك نچ ولکد در سرپاس وکرز چومق

هم شهد وشان کج بال • کیفرشیان جزادر (ابو شکور کوید)

هم شاخسار وهم شاخ بینوز در وبودق

دستینه قولبغی وهم کاغذنك نشانی

دستانه آل وحیله • دستاند کلدی طوتق

بیچاره آدی پامس • بیدار در اویانوق

هم گفتگوی سوزسا وهم نوکفاره ینشق

کفتار در کلاجی کفتار دندی سرتلان

گنجینه در خزینه • بازار وکوچه سوقق

دیکاشه خار پشت و دیکا سد کلد کرپ

هم فرخشه قطایف آدی سپوسه قو نوق

کترا بلاجن آدی کراقن آلچی درص

هم بازیج و دودات اغلانجون اینجق

مرواکلور ایوفال هم مرغوا کتی فال

موسیجه برقش آدی منجیر دد مشابق

مغتی دردو چرکر جوزا آدی دو پیکر

تنبل کشی لتنبر هم لنجه درصلمق

ناغست نا رمشك و هم نیلنك قربان

کسکو قیلچ یلالك منجوق فرق سنجق

جوشن جبه جوانمرد بیکت کشی و جومرد

جلاه همچو جوله جلها و جوی ارمق

نه یوق چو نیست یوخد هنك اوس و هست واردرص

نیرو چو هنك قوت هم آس و نرم یومشق

لعبت کزل کیم آنکا مفتون اولور کونکلار

لنکاك یارمز سوزلش و لشن طینجق

کهوك کوبجوك آدی گهواره بیشك آدی

کف آید کفك و کفدور کوپوك چو کفش شمق

کادوکنا شه طاپن جر بایمردسی درص

کشکا آرپه صوبی کشته اکلش و قق

خشکار ایراوندن بیشن الکسوز اتمك

خاشاك و خاشه چوپ خاك و تراب

چغزابه چغزواره دی قربغا یصوبی

مرغولر قودجوق هم جرده تغردق

چادر ودر الچو جادرو جادوبد سپرکه

باده نبید سوجی ناجود و جام آیق

ماکو بدر مکوك و ماکولدر بیاکن

هم روغنین جر ختد هم رشت دند قفشق

دژ هم دژه دژنبه بزه آبله قبرجوق

پیکان قفاجی طاسی هم بویدان قیرجق

سرکین طوار ترسی سلقور چو بلوك آدی
سندان اورسوك آدی هم سنکدان قورصق

کنجید در صصام و کوبه طوار یتاغی
کوساله بوزغو در بزغاله کلدی اغلق

کوزنیه کوذیان و کوذین کذنیه ودیه
کرمابه در الیسو کرتك آذینه توقمق

کردون فلك و تکلی کرداب چولك آدی
هم کرته در تکاله کرته کروته یندق

ماشولك و غلبیر پارو کرك پتم یون
چون مشت اووج و یومرق مشك زمین تیالق

مستی شکایت اتمك مست و کله شکایت
کستی دیلدی زنار هم غوشت یلکنجق

فاجام آنجده قالن خرما و استمك فاش
کلکی فراخ کنك و هم فرو و رنج رونق

چندان بسی بسا و بس آنجه چند نیجه

پس

پس آرد پیش اوکدر بسیار چوق بس آنجق
پلك و پله قبق در پستاند انجك آدی

پستنك اکده پسته فستق چو پیت الچق
باران کرین الاچوق هم باسره اکینلك

فوته قزل بویا و فرخود کلك بدامق
آسیب و کوست و کوس یان باشی یعنی شکلك

هم اسبرس میدان انبازدندی اورتق
هم آخشیج ضد و هم آسته چکردك

غرخیز دوسبی در غوزه چو کوزه قوزق
شامالة قاره یاغز شاماکه قاره ساغز

هم شانه دان طرقلق هم شانی اولدی قوندق
کفشیر در لحیم و کفکوك اسکمش بورك

کلشنج در اوزلو یلجق نسبو نسو طینجق
هم هندوانه قربوز بلبل هزار دستان

هیزم چو هیمه اودون فی و هراش قسمق

تیماس وبیشه میشه وغیشه حصی قیشی

دند غرنج یرما سطل وغنج سوسق

دوکارد سند و دود چیراز دبق کوکجه

آغرشق

دول اولدی تول و دوك ایك هم باد بیه

دراخ اوخسته در کیم سغلیقه دونمش اولا

یاد اوتوش طاقت در وابراشده طو

تشق

دیدار کورمك آدی دیرلر لقا مجازا

دوشیزه در قیز اغلان هم دوزه دیدی بترق

قتنا بری وبرغست اول اوت که دیدی خیروك

کازیره عصبر آدی کازیره دیدی بقرق

زغبر چوم و شبلد هم فاشرا ارنکل

کوزوره بوینی اوزون بردق شلوله یومق

کلنار در کراس وزخم و کلوشه یاره

کند کنب کنود در کشنه کلول برحق

کم بیتك و کم اکسوك کنکاج طانشق در

هم کوشواره کوبه هم کوشه قولپ وبوجق

هم پیشوا امام و هم پایدار محکم

پابند و پای بند و همچون شکال طوشق

کربان وزن چو واجی کین مند و نالیلو در

لاخ و چوزا روا ستان لق آدی در چوتردق

زنهار کیجه کوندز کسب ایله علم کنجین

کیم علم دولتی در بخت مخلد الحق

مستفعلن فعولن مستفعلن فعولن

حقیله حقه حق یول علم اوجدر محقق

مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

احمق

جهلونکی زایل ایله جهد ایت دکولسك

هزج محذوف یا مقصور دربیل

نعولن حذف وقصر مفاعیل

فیال وفلج اول فنج حنا تون — فرسب اولدی هزبر فهرست قانون

فرستاده فرسته الجی آدی — فراشا سلکنوب اودیر مکیجون

پیوك وهم عروس ودغدكالن   عروسی پیوكانی سوردوكون
سغر سنكه سكر بر نوع كرپی   سنك بیل آلجه سوزادندر دوكون
پدر باب آته مام ومادر آنه   چو بدبدل قورخق وبد پشت توصون
چو بیورا ون بنك وبیوار اجا   چو بیشا كندندر توم وكرتون
هوازی ناكه وهیدخ یوزات   تكلتویه نمدزین ایدله یون
دلیر وكرد وگند آور بهادر   تفو در توه تدرو ایدلدی سكلون
جوان ییكد كلور چالاك چابك   دشكدر جامه خواب وجامه در طون
ربون ارمون در سفته وریلن   چو كرم ودزدكك وزوبیر والتون
چو زرین التونه منسوب یعنی   ادات نسبت اولدی آخرده ی ن
رعیت زیردست وزور در كوج   چو زوبین نیم نیزه دندی سیقون
كه كیم وكیست كیدر كاف یاردق   چو كالك دكلك وكاریز اوغون
بلانج آشی كاچی آزدها لو   الك در آردبیز وآرد در اون
گولجن دندی آتشتابه صرت اوج   دنور لغم آدی نقب وشیح واهون
خلالوش وخروش اولدی غوغا   اولوش در قسط وبهره زون هم درون
بغرتلق اسفر ود استاخ گستاخ   دنور شیلاكه ایلدز وهیدون

عمادر

عمادر پیش یار وپیشكاره   بلند اولدی بجا بانك ولجب اون
چو پاغنده اتلمش پاموق آدی   تواكرك قنجغا تصماسی ترگون
دنور شوخ اولكه پاخوم اولدی هم كیر   شش اویكن شوره كزدر آج یلقون
ستیزا ولو ستیزا اولدی جدللك   ستیزه اونكو اسطبر یوغون
چو غلبه زاغ پیسه آلاقرغا   زغن چیلق كلاغ وزاغ قرغون
كشك عكه كلاژه سقسقان در   بیوك قپان فرسطون وكرستون
جدك پوشك ایوك پوبك چوبو   چو تفشه طغنه مضعد آدیزون
چو هرج ایل حدثی وهمسایه قونشی   چو هستی وارلق هفته یدی كون
چو پیلسته حریواغ ونازك   پرنیان صغری یوخا كهنه پزیون
پناغ وهم كناغ ایپك تلی در   سخیف ودنكل وكالیودر بون
سپنج آز طورجق یر وصف دنیا   صوق در سرد وسامان عقل وهم دون
ستنبه زورلو سرما صوق وقت   چو سرناسر سله سبذه طفرجن
دنكر فنكه در یللو آورده   مزید اولصبر مانه دینن اویون
چو خنجه قاضی حدا وراچی آغ   خراش وهم هراش افتاده دشكون
كر قرشو كر ساز اولدی قوقه   كمانتر چو گر اه اولدی آزغون

چو آوانیقو واکرا ارشته — دیشمدی کنون ونون واکنون

کبود ایدلدی کوك رنك وکره یاس — کوکر وکبوده دندی برخون

چو انکلیون ترسالر کتابی — چو برنوعه قرارق اطلس اکسون

کلوکر سنه کشنه کرسنه آج — دنور کپی وهم پوزینه میمون

چو بید انجیر وخروع دکنه اوت — مرانجو مار چوبه همچو هلیون

خروهه تلبد وخرکوش طوشان — چو بر کم منع وبانو دندی خاتون

چو قرقسیون وقرقسیا کبابه — چو درباس آدی تافسیا وینتون

ترنجان بادرنبویه چشمك — دبیدا اولدی دوا دیرلر که معجون

چو زغول ایش تاخیر ایلمك در — چو بلبل دربیه دیب در بن ون

چو کاهو کلدی مارول وصلاچه — چو اوسو یاس وکاشو دندی قسقون

چو چرزا ولدی وزانه جرزد طوری — جو آریه چرمه بوزآت چرم درکون

دنور تك یلمك وقوش بوری وذنب — تکاور تك یورغا یورتك اشکون

تك ووش وارا خرده بکی دو — بکیجی اوکده چونچو همچو بیچون

چو وچون چونکه چه نه چیست نادم — نژ اولدی جان چون شد بتا چون

همایون فرخ وفرخنده قوتلو — کتی کوهر لودر خس سفله ودون

سکل

سکلدر کندم اوتلوق کیا زار — کیاه اوت کندلاش اولدی ببیدون

چو اکنده اچی طولو هم آخور — دنور دیزه اواق وزیره کمنون

چو زیوا اولدی کوی یولی زمین — چو زنبق چکره اسرنج سلکون

کچر اقچه سره سرخاب انقد — سره سلب سرب قرشون اسرب

چو کاشانه شبستان تا بخانه — چو چکره اشنجون ریباس اشخون

خشل آها روبت آهو کیك عیب — چو آهنك اولدی قصد آهسته ارخون

چو یوشش اورتو بندینه دکمه — چو بر کل جو زمینه دندی برهون

چو رو غنجوش وعزیا سنك بیشی — نکنده بخیه ارتوق بیش وافزون

چو نخ خوش خوش وام ودا رمود — چو طرخون وارنبیه اولدی ترغون

دنور طغرای اولو بکلر نشانی — طبلغو آنجی آدی طبرخون

بتاقو بهرمان یاکند یا قوت — نونده زیرك آدی نخس واروون

دنلدی ماوراالنهر ورارود — سجلش خرده یلدزلر فرارون

چو هفتورنك یدی کوهین درسهیل — هویدا آشکار لهیره سکسون

شله شوله زبل قودیجق بیر — کس وهم شله ام شلوار ایچ طون [ازیرجامه]

چو درزاده صواجق تخنسی در — درخت آغج دراز ایدلر اوزون

گزون آخر اوزون کیجاسی یلدا   چو یادی التی آدی یال بو یون

درش علم و ادب کسب ایله شاها   دلرسن بولسن ظل همایون

مفاعیلن مفاعیلن فعولن   اولورنا دانلر الحق هیچ دن دون

چون رمل مقصور ویا محذوف اولور ای کامران

حذف اولنجق فاعلن در قصر اولنجق فاعلات

دیه وده کوی کو محله طورجق یر آدی جای

کوی طوپ تنقی کدام و کوقنی قنده کجای

چون خداوند ایس خداخوان در شهادت بو مقی

خانه او در خان اولو سلطان وهم کاروانسرای

تیم در بزاستان خانه گوربت خاندیدلر

تازیانه قمچی و کسکونلك آدی تیزنای

بادوزن مروحه بادافراه اشکنجه در

گریه آغلامق گدیور دوزنکا روکدخدای

اوره قفتان یزی آرزان اجوز ارزن طرو

ارجمند اولدی عزیز آذین وقلعی در قلای

پیکور

پیکور چرچی ور هبر قولوز اقدر یکان

طغز ویول کتا رجی درر رهفون ور هنمای

ریدك اغلان مطربه رامشکر و خنیاکر اید

رامش و خنیا ایر و رامش در رهم فکرورای

آن واو وی اول و ایشان آنلر واینان بلر

این بو و ترسن شما سیز هندشاهی آذرای

آفتاب وشید و خور خورشید و هور اولدی کنش

ماهتاب آی آیدنغ یلدز ستاره ماه آی

آفتابه آفتاوه اوجق ابریقی در

آزفنداك اینکم سغمال و آوخ در ای وای

تیره بولانق و قاراکو و تندیسه ابوق

تیراوخ و بخش و بلانق هم غطار هم برای

دند تیرم اولو خاتون و تکین در پهلوان

تیغ قیلج هم کرشم شعله تابستان یای

کاکنج قنبیل اوتی کایت اوزمندن نوع در

کاردیچق و نیزه سوکی و کمان و شیر یای
توشه آزق و تون کلخن در توان کوچ توتربک
هم توانا کوچ بیتر هم توانکر کلد بای
چو باغ چو بیند قوغوچیرکی یورکلولک
چو نجوار اولدی آغج توردی و دربی چوبنای
چون تنک یوخاتند ازداک و بوطونلوق بیز
تنک طارو هم تلک مشکل دره هک یعنی تای
ترک تازا ایل اورمق و یغملق یغماچی هم
هم تریوه یومری یمری یول و طرلق تنکنای
ناودان و ناوه اولوق نی قمش در هم دودک
نایژه اوت بلدری دودک و بوغز تلاغو بای
آبندان در زبون آوینه قولق سلقی
آردینه اون آشی او دیا نجی آذر فرای
باختر مشرق چوخاور مغرب و بخش اولد برج
آخشیجان درت عنصر اد لذت کلد خای

دنو

زند ابراهیم صحفی بیرسی پازند اوننک
اول صحف تفسیری استا و ابستا و ستای
زند بستا زند و ستا صحفله تفسیر هم
خرده در پازند اجزاسی اچون تفسیر آی
پشتمهره مهره پشت اولدا و کرغلسو کلی
پشمازو در سکردن یعنی صلب ای پیشوای
باذفر اولکیم صوورب سیلیه ایدامیه
ودق باران یغمر و بارندکی یاغیش وقای
پشك قرعا هم قورجق ساج و پشکل پتک قیغ
هم پیود در کویه اورمجك تننده دیو پای
کان و باه اولدی جماع و پاشنه اوکچه ادی
باشه دندی اتجه پاه آش و آیق آدی پای
سلم اغلان تخنسی چیب چوره کرد اگرد در
چارمغز و کردکان قوز برلغ در گرد نای
اسپیوش و فسلیون بزر قطونا آد در

دندی آویشن کیا کواوتی و آسان قلای

چاپلوس و کردکار الدایجی یلد قلتوب

جغد بقوش و چیان ایدلدی صدپا جملهٔ ای

چغنه برقش چنک ال قینقی هم سازادی

جون چغانا خلتو و جان آرتریجی جانفزای

نخش اودو چاه و چه قویی صلو و کرصسوز

زنک دف دمری یلی چاکه جرس دی هم درای

جوبان و تیرتان اخلاغو بیلک تیردان

جوزه یوری و چکاو و هم چکاوک طورغای

بامدادایرته چو پیشین اویله شام اخشام آدی

دیکر ایکند و و خفتن یتسو دیلنجی کدای

لیولنک و هم کخ هلیاک کش کراغیل

بوری لرادی شیپور و کاودم هم کرنای

کاس طوکوز کهیله کالوس و خربطا بلدار

کاوشنک اوکندره اودارزه دون کردنای

بستر

بستر آهنک اولدی چرشا و آدیم بستر دشک

هم بسر اغلان و اوغول هم بنغ سرجه سرای

لال تکنه لوس طادو لوسن در طاوچی

لاک بر نوعی قزل تیراق و یلجوق کل جولای

ورزهین اریا و بغدای اتمکی در قارشق

اشکوه یعنی خمیر سوزا تمک از دست فرای

جارکون بسباسه و جلغوزه چام ییمشی در

جویبار ارمق قراکی دی طواره چارپای

قلقنت قارابیا نون کوکی سودی قیزلی

قلقطار آننک صروسی قلقدیس اغیبنی صای

انکژد حلتیت دیرلر بیردر آغز قجز

آنکدان آننک اغاجی قند غورغن دخت زای

متنجوشه سنبل رومی و بنجنکشت ایط

ابهل اردج یمیشی اوزم چکرداکی فصای

برسیا وشان بلدری تاراکبیته بیج بکی

ماططق در پرسیان دارو نتاکم میشنای
زیرفون بیج اکه سورنجان چچاکی شنبلید
دجره در بوگرلجه وکونکل آچیجی دلکشای
غسل در خطمی و ماهودانه در حب الملوک
اخکلند و چخشقو مولی آدی بادرخدای
خردو خروه و بوستان افروز بك برکی چچك
گریج امیر عاشقان در دیدی بعضی اهل رای
شیم بربالق در اووق صرتی آغ آغ نقطه لو
یاشول ارمق در کانی آنده یرتمشدر خدای
ابکامه دندمه فوذه آننك مایه سی
کامه در اول کاکشدر انجه کون ونیجه آی
غالیه خوش قوخلو ترکیب مطبوع آدی در
عود در ند و النجوج و یلنجوج و کبای
لخلخه خوش قوخلو ترکیب در اما صوق
در تنوزلر ساچور قوخلر لرزی صفای

نژ

نژد در عنبر نه و غش مشك در افکر آدی
اوزه رنده مشك آزاجك طش صلایه هم صلای
سك دیش املجدن عصاره مشکله اولسه سك مسك
فهر اول طش کیم آنکله مشك ازدلر مهرطای
ماس الماس آدی در مسطار اگشی سوجی در
جادولر اولن یره بابل کبی آد دندماهی
سندروس اول پس در کیم کهربایه بکزر اول
توزاغاجیننك یپی اولور دگرده کهربای
چون دوادم در آغج کوباکی و دوسر یلاف
دره تورده ساج ایق در دیکپای و هم سه پای
سن ادب ایشیکنه یوز اورغل ای توفیق اومان
کیم ادب اهلینه ایرر دایما فضل خدای
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن -
علمه سعی ایتمکدر خوش عمر و دولت طغروای
حشو بحر خفیف مخبون کو سالم و خبن صدر موقوف کو

در مجزء و حذف و مجنون هم قصر مقطوع و قصر مجنون کو

آب سو آیدنلق آدی سو || آتش و آذر اوده امید آمو

دند آذر کشسب اوده طپان || ختنه سنت خجسته در قتلو

آب روغن اوز آب پشت منی || هم بولت ابر و میغ تاش ابرو

آستین ینك و آستانه اشك || پوستین کورك و بوق در بورو

اصطرك یاشمیه دن قرمش || انکبین بال و اره در بچقو

قردمانا کیك جراسی در || کبت و زنبور و انك و منج آرو

برف قار و پیچ و بوك یراق || برك بیراق و پرك چا لکدو

لولیان غارت اهلی کوزل لر || قرچیلر کزالی در لولو

دند بیرون و هم برون طشره || اندرون و درون در اچرو

بنج کوك بیج و خیم و کیغ چیق || خیم یاره جوال و قازندو

تجنوه بیز یلدرم آدی || تجه و سنجه تکرك طلو

تب اسمه تمنده پلتك در || هم تنا ور در اولو تنلو

عضم و رنجیز در صبان اکلی || دند آغاره و نخاس سرزو

تخمه دن صیرلق خلاشمه در || خیر و خیری بر چچك بللو

شندف

شندف و هم دهل تبیره طول || دند بیلوب یو یر مغاتك و پو

یولدکش قون قدز قردی || بوم بیغوش ابوك کلور یو پو

بید سوکد چو مرز و بوم سنود || آیوه آبی و ربع آدی لسو

بو بنکیله بکا دنلد بدین || انکیله اونکا بدان و بدو

هرمز و اورمزد مشتری در || چو کرامی اولو و حرمتلو

چون توم کلد خویش و خویشاوند || خویشتن همچو خویش و خود کندو

کیستان منکنه کهین کجرك || آسکی سوپرکه آدی کیل کزو

کا و کلدی صغر کواره سبد || کول سیغه زکاره در انکو

کومش و هم کمانه یوقرجی || کنده کندا و کجه کونه دردلو

دی گیره قریشق اوت گرات || کندجو نکامکین تحیر بصو

کند نادر کرات و کنده کله || کبك کلك چو یاد دیج کاسو

کندبیی و بیین کندا || کوده چوق کوی کرده در اوج و طتو

بادروتره خراسانی || هم سرخس و بطارس ایرلتق

چاك یرتق چو قاضی یتلی چك || جامکی طونلق و جدا ایرو

جامجاف اولد فاحشه آدی || زندواف اولدی بلبل ای کلرو

خال بك در خدا يكانه در اولو   خواب هم دش دنلدهم اويخو
چون خراس آت آشك دكر منى   هم خروسه طلاق وخرس آيو
خوار بار آزرق يمك آدى   هم كيا خاكروبه سپرند و
مشك وهم خيك وخى تلوم دى   چون زهاب وتراب سيزندو
ورش قمرى ووار دين مما   نيك ونيكو نكو هر پس آ يو
رطل جام شراب واسواس   روبه وهم رباه در دلكو
رزد ورس بيكن رشاد تره   رد زيرك ركاب اوزنكو
دسته رس الك رشدكى نسنه   دسه آرخوت شمامه دستنبو
پشت بست آرخلوج وپشت   بشك چى لنتم وبرزم وپتى قرغو
بسته بغلو ونقشلمش اپك   پيچه برغو وكوچك لبستو
دوله برجا نوركلر كيبى   هم انج قوردى آدى ديو انجو
رسته دكانلر ايدله صف صف   رده ورسته صف چو دز زانو
نوسه ورخش اينكم سغمال   رخش تبلمق بوز آت بكلو
نردازدك نماله در كمله   بيچو آسخله نيم سوخته اكسو
دودمان بوى ودبدبان كوزجى   قامت وقد بوى ربوى قصو

زود تيز تيز بيت تيز اصرق   تلخ آجى وتاوه در آشو
نادة قپان دلى ونوز هنوز   نول آغز يانى نيشتر نيشو
دنك زر نيخه زدنه وزدنى   ژنك پاس اولد زدد در صاو
قره يونجا ننك آدى ديو سبست   دشنه خنجر دكانچه اولد سكو
سفت سق سفت اموز وهم محكم   هم سزا وار كلد لايقلو
دار بوى اولد عود ودود تتو   دده يو تيج ديلمك در بو
مور وهم مورچه قرنجه آدى   مرجمك نسك ومجو مرجو
سمه زبوله سمانه بلدرچين   سفج دكلك آرشته آشى سمنو
راود ورش يومرى بيرى پسر   رش جى كيم جوابله دنورا او
سر فدر اوكسروك وسرخ قزل   سرخشه قيزمق سهى طغرو
ابله وهم حرامزاده فغاك   سحر فرهست وفرهيد اصلو
سيرطوق صر مسقلو در شيرنى   حرمسق سير وكرپى در سيرو
شبشه وسوس غله بيتى در   شبش بت مشانه در طراق وطلو
شن ترش شيب قچ تماسى   نيش نشتر نبارش اولد انكو
چشم كشته ششى وكلك قلم   كنج سو يركدا اولى قوان كندو

بوی در شنبلیله طوی شواذ   شاده دلبند ونیم وبنیمه یرو
غنجه بوبلوك چونغر وفنج دبه   صرپ اغری غوده غره وقرغو
کرف اکی کرف وقیر قاره سقیز   نوف در طاغدن کلن بیقو
ژنده اسکی وخرقه ژنده دری   ذبر اشاغه ذبر زود یقره و
هم قیا واروهم قیار شغل   فره ارتقلق وفرزم قیغو
نخ درایلك قتی که دیکر لکن   نخ ونخ اوده دوشن ذیلو
ناب نسنه قرشمش نسنه   نوبیا ازدك چونالدایکلدو
چون تباه ونبست هیچ دردر   شفترنك اولدی نوع شفتالو
وشه وکونغ در وشق ادی   ویك وای سینی او سنجك وا
غنیه بیلك عزید ترلقسوز   غلیکین پنجره صفتلو قبو
عقل تیغینه جهل زنکیدن   صیقل او ویعنی علم سویلدیو
فاعلاتن مفاعلن فعلن   حصلوا تکتبوا وتغتنموا

رملوك اورتکری خبن اولب ای شاه جهان
صدرکه سالم اولاکاه اوله خبنیله روان
آخری کاه اوله ابتر که قصر المقطوع

که

که محذوف اوله مجنون که مقصور عیان

خوان سفره خولان در خضف ادی خونقان
ما بزو من بن ومن کزب ومن در بتمان
سونکی ساسان صغش ساده اری سبزه چمن
سرنجه شوشه سبیکه ادی وسول طبان
بیش خورد وستل اتما کلور وسبز بشل
سرت آکیر وسپرم وچو سبز غم ریحان
زه وزاذ ایدله دول دوش وزهار اولدی قسق
زهر آغو زهره اوت اغلان پیر رهدان یوکان
رند ودهشت ودحی غار اوله دفنی اغجی
تره اغاجونك ادی دردار وقپوچی دربان
سبحه سیکی ومی ومل چو شفود اولدی حرام
رزق روزی وحلال ادی شفا دوشابان
تاب اشق تفه وتابله آورده ادی
قت قرویونجه قباد ادکی اچق تفتان

تاغ وتوغ اولاغجی کاودستینمز نخچید کون بعضی گویند که نام جنسی روز تیش آن منطق بنکرد

بقس شمشاد آدی بوغلصن اولاکا وزبان

چو سرشك ایدله کوزیاشی هم آزاد درخت نام درختیست

زیز وبلبوس بیان صوغنی وسوس بیان

غایت وفایده فرجام چلایتی نرد آرام

سمره نربه وقربی دی نقاعه نوکان

چو قزاکند قباسه آدی وقفل کلید

صبیان
چو قزیل توت وفلاخن چوقلاسنك

ستناوند یجا صفه درك استنه

لخت کوتك وبزردند اکارش طلان

کژنه دندی کژکن آدی وکژدم عقرب

کژم اولدی قرموق آدی کژندا ولدی زیان

کودره دراوق اردك کشنج اولدی منتر

کهلیزایت بلقی دونجی کردا کردان

گلی دینله تنوره کراك اولدی چلوق

شنخیار

شنخیار ایدله کاونجك وکا بیله هوان

کوتلان درودجی ایکی وکازه کمله

کودبان در حطب اغاجی وکردا یوکیان

کورموش ایدله کوز سوزسپك وکیك بره

هم طبیعت آدر بلو کیانا وکیان

دیس صورت بکی بیرنده دبوس اولدی چمق

دامغول اوروه درشت ایری دارو درمان

چو کمند اخرق آدی بربیان کبر کیم

کارزا اولدی صوش کینه دندی سرچان

کلد اتخ سکل آروغ کگرمك فغ بت

دوغ ایران وفروغ ایشق وصوغ اوده طپان

پای ابرنجن آیت منکلی ستکوب رحل

غصه وهم کنبو حسرت آدیده پژهان

پاربلده دنه بارنی اوین وبانو قول

بازفرق اتمك وآچوق وکز وقتول وطغان

بدیوز هم یرمن بونیجا هم کچلک
بر فرود آشغه بوخارو بیابان یبان
بوی هم یوقرو بالادنه بالان دهلیز
باك ایمفك پالیز و حدیقه بستان
پچیچ ارتولوسز و هم کچی اخشامغه صوت
دنك پیوند اولشق عهد کا دربس پیمان
رنك بویا و اما رنکرز اولدی یچی
رك طمر روده بغر سوق چورمق باقی جان
علك روحی دنکلو دمرد کی ایرا دیرا
فنه فیك و فنك آدی فند بونیوق فرمان
خرانه کوشك و متومتا در آبشتنکاه
لوره سیل یولی اشیلایچی رخشا رخشان
واپسین بوق آدی راینین و چورغنین ایشم شنوار کمر در حین پرشیده ها به زرود گذار از
ابکند اکرك آدی فند و دروغ اولدی یلان
واردن ارق کراس ایدله الکوبالو

دندی فرخسته

دندی فرخسته آنکا کیم اوله یرا زره کشان
دره بویك کبه قارن آدی دستور وزیر
دره کا وازلو قور قنج اوله دیرکر نوژان
دندنوندیك یقین و زه سجف و یای کرشی
دل کونکل دره دله سنکسار و دلاك آدی بازن
شامله هید و شنه شفله و انکشته بیا
شاهراه اولو یول و اولوزلو شادروان
سونش و سوهش و هم سوهه و سوه ایك اورقی
چوسپید ارقواق داکه آدی سوهان
سوخته قا و سیاه اولدی قرا سوداصی
سوزن اکنه آدی و سولی و میش اولدی صبان
چوکو بیز اولچك و کاورس طرو و کاسه چنق
کاه وقت اولدی و کوتاه قصه و کاه صمان
الت بوجوق دراستیرده انجوغ اچوق
برشوق دینکله انجوخ و طغرجوق انبان

تفت یلماك و صلنمق دینه ترکن ترله

تبنك بوته دلوکی آدتز دیر قرچان

چرتوابل هوج و ترك اشیق و ترکش

ترده چاخلدق و چت خلبه آدیده تریان

خنجك آغاجی سقرلق یمشی دیر و نمتك

همچو خنجك قرو دیکن دینه خنجك پوشان

چرخبز دو و خبزدوك طکوزلان قوردی

لیك اوجانی خفرده دینه سرکین کردان

چاکر و داه و پرستار دیر قول قچی

هراشنك آخر انجام ندم دیر پایان

آزمایش صنیش دیر بزك آرایش دیر

پرسوق اشغو و شغاره چوقماس آخریان

یخس دل طرلقی بخشت دبندن قویمش

مهربان دیر شفقتلو و سیوق دیر طروان

دجله یم بحر به الوند طغی اروند

لیك

لیك اورندیر اشق دینه زحمت اورمان

آشیانه یوه آری اوده آشوب ارکو

چقمق آتش زنه دند و اجق آتشدان

سایه کولکه چو سبز درك دیر یغلق آدی

چو ستر بانك صغرنج قشی و اویلوق زان

چو شتر مرغ دواقوش شتربان دوجی

اشك کوز یاشی و آهن دمور و اشنان

چرخ دولاب و کوك و چیقرق و بو شهر آدی

چرخه و چرخله و جرجه قوسی قلغان

کرمان دیر قره یونجا کتکن باد آورد

کیکواشه بره اوتی و تغالق کولان

چو کلابه دینه هم چرخه کلبجه نونك آدی

کبج آیر و آیرو دینه کبج اولد کندوی اکان

کابلیج اولدی یا غنك کیجوجلت برماغی

انجانه متوضا و قلج شوق لیپان

کهنه اسکی دنه کوراب در الخم سلغم
دند بریان آشی کوداب جو کودك اغلان

کبر و حدان سیك و کوبنته و کون کوتند نور
کول در آرخه و کوهر اصل اُر کوج کوهان

هیز پهلو لغتنده الیمو طاس در بز
اول سببدن دنلور هیز مخنث انسان

خفجه اول سن که جماع ایده کن ظاهر اولور
کوکون خرکز و خر دشتی هم کور قلان

تخم مرغ اولدی بمر داو تهیکاه بکور
تاك و میوا اولدی دکك چیبق تو بان تمان

تر زده قاضی بتیسی و تبنکو صندوق
شك مجان اوتی دلوجه آدی شیلم جوزوان

بادو بر میوه یمش میر و امیر و شه بك
جاکشو کوز اوتی آدی آبدی جا و یدان

هیج برنسنه یی طوس طوزی یخا رود دکك

هیربد

هیربد قاضی کفا رو هر و خر طمان
جو هما ناصنی دند و هتا بکدش

جونکه مروانه در اشکنجه و بیما رستان
ایشه جاسوس و مرخشه دیدکر بخس آدن

آبدان اولدی قوق هم اودن آبادان
حالدن وارنه دیك زاستر و زاستر تر

زیف ادبسز نلك و شب یوش ولحانه برغان
جو تیرك در آبم کوج بیبی در آیو

جو پیاله قدح و کزلو نهان و بنهان
بزه یازق بزه کار و بزه مند آل ادن

عقبه آدیر و تیغلو حسرت بژمان
دخه و مرزغن و کور و ستودان سنله

مرك الوم مرده الو مرغ قش و ما ریلان
یلمه طولمه دندی یلبه کلد جبه

یادکار اولدی تبرك آدی بوزلق یخدان

یوهه پیمول آدی یا خود دلوجه یا تره کوز
خرکش اول بوجکه دی کادی چماز و تپان
دبره و خوید قصیل آدی و خود خر چوب
کله خرنوب کچی بیزی و خرکش صقمان
صرمشق فرنج و فرغند و خو و پیشه دتور
پریج آواز ژغند آندن ایت زان ازان
پرپرم پرپهن و بوخله بخله خرفه
بلمه دیش اولدی صغالی قبه و ایوان صیوان
زاولانه بخغو زانبیس آندن صنکره
زافه براوت و میلک آدی زبانه چو زبان
راژ و چاش اولدی چ و ژاژ براوت بیهده سوز
تاجه دیهیم دی معشوقه دره دوستکان
کاسکینه ارو قوشی آدی کهبد سمسار
کاسنی دره کبنک کیتی و کیهان جهان
استخوان رند و انوق و دخمه دره قرتال

سرخ

سرخ چنک و صفر اغون و نخر بر تلجان
شمهره دره قره عورت و شه دیوار هیاط
شیشله اول که کسبه ران کازریه سیچان
شنک و خرطوم و بره کوهی اغج یمیشی یوق
شنکل و شنک اصول لوکوزل و هم یل اران
چو خشنسار و خشینار دره عرت قشی
چو خشین بورد نورد خاک کش ایدلکه تپان
شخر شنغ اول که ایکی قاب قنتله مثلا
شنغ صخره بو بیزی کلدی و شبان اولدی چبان
جرب دست ایدله اوزکیشی و جلب نا مستور
جاخسوک اورق و عناب آدی دندجیلان
لست برک اولدی لویشه لوشه و لوش چمور
لوله بدبرک دنه لوقاب و لوید اولو قزان
دوکر بسیه یوک اکی و دره کیر اولدی اکش
ریسمان ایپ آدی موتاب دنکلری مرمان

همتوڭك طوت بجه كیم قسمت قسّام ازل
كشیده اكثی اردهیتی مقداری همان

فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلان

كل نظر قل كه نذكو هرلره قوردم میدن

صدری هزجوك احزب واوورتالری مكفوف
كاه آخری مقصور كلور وكه محذوف
بحر رمل ابتر ومجنون دینسه اولور
لیكن كه اولور آخری تسبیغله موصوف

بینی برن وگوش قلق چشم وچشم كوز
روی وصفر وصغرنج وروی دنور یوز
كش خلط آدی كش قلتق وبان كشت بكوردر
كش نازك اولن كس كشی ونكس اشه صوز
كشتی گمی كشتی گرش وكشت اكین در
كنجه هكبه كنج بجق كنج كلور كوز
ریباس در شخون آدی ریچار ریچل در

ریشیده

چون بانه قیسق قیلی وپاشامه درنجك پالادر اوقی وپاییز كلور كوز كمر بسته دست اینی نرد

ریشیده سجق دركه ادرلر آنی كوزكوز
اخكوژنه آخكوچه الك انكله دكمه
افزنك یراشق دنه آخكر دنلور كوز
كهج آلچ وكو باره سری كوه وچو كه طاغ
هم كوه بوق ایت بوق سكالرا صرق كوز
دروازه ودریوزه در شهر سقاقی
تشویر خجل لق آدی تنهای یلكوز
هم خواسته مال ودلك وخول خیازك
خركره قدوق خوك وگراز ایدله طوكوز
ساجوردر ایت كمكی وسنده یغون بوق
سخت اولدقی سینه وبر دینله كوكوز
تخاله ططقداغ اچوق ترب شكنجه
تنقلد وترنك ایدله تاول تصون او كوز
سرهنك حواله اولن آرساس قبیله
سروازبسی اچوق وسرو اوسخن سوز

آلوچه اوجی صرجه برارك آدی

ازغارسیه کاسه ترا کوتلو سیه دوز

چون باذنفشق قیلی و باشامه در بجلك

پالاد در او اوتی و پاییز گلور کوز

پدنام در آراسته و خرم اولن یبر

دلسوز

سرد و کنك آدی دوست و برك یانجی

کابوس و قونجك در اجوده آغزلق

هم فاخته در اوکیك آدی غلبه قوز

یا قدیر من سوز و یکا یك دنه بربر

یك بر در ایکی دو ش اولدر دون کیجه و اوموز

هم دورده چها دایدله پش پنج و شش آلتی

هم هفت یدی هشت سکزنه دنه طوقوز

هم اون بره دیك یازده اون ایکی دوازده

هم سیزده اون اوچ سه اوچ و سی دنه اوتوز

چون چارده اون درد اولدر هم پانزده اون بش

هم شانزده

هم شانزده اون التی و شصت التمش دیکوز

دی اون سکزه هجده و اون یدیه هفده

ده و ده اونا نوزده اون طوقوزه شکسوز

سن قرخه دکل چهل و چل و اللیه پنجاه

هم بیست یکرمی و دویست اولدر ایکی یوز

هفتاد در یتمش و هشتاد اولدر سکسان

بنك آدی هزار اولدر نود طقسن و صد یوز

کج در کرج و گز دنه یلغون و هم اروشون

کرصاغر و کژ بیچو کیوش اکری کژ او یوز

هموار یماره که همیشه دمك اولور

همسود در ایت بورنی و هموار دنور دوز

هلخت در بیته و الجخت طمع در

هشیار ایق اخر اولا فال و یلدوز

آلراجه آلست سمز کوتك اجاسی

امشب بوکیجه امسال بو یل در بکون امروز

انجیره کتوک قاپسی چله طملان در

آشرغ چبق یرتج برنی آدی بتغون ز

چون ریمه وترغك اولدی چبقه ریم ارین در

دوزن بجه شب گیجه وروز ایدله کندوز

بجسته دد رعاجز وبنده چوره قول

دوشن بجد آغاجی ولاسن دنور اندوز

چون فندل وندره نك ویترا وندطرا قوش

یاتیکه در تنکره بربط دنه توپوز

ژفکاب چبق سوی رکاب اولدی مرکب

سرنا دنه ضرنا وسرود دیلده بینوز

لاغرادق ولاندیو لاف اتمك

هم لرنج شیشی لال گلور لعل ودلسوز

باشی قپی دیلدی نکون محجونکونسار

یل کوبی نمکزار دنور طوزله نمك طوز

پوداریغ وبنکاه اوبا بنك در اسرار

پوزه کبچه بلدرو پوذینه نه یرپوز

بوشانکر وقورداشنی پشرم اولدی

هم پوست سیان صغری وبندود جولدوز

بهمنجنه بهمن مهونك ایکنجسی برام

یردم ودجی یاورو هم پارس آدی یوز

پپنوکش و پیسانه کلیچه دحی میمون

مرش وشمه ویونفله فلله در آغون

خرمهره وخرمك دنه کوزنجق آدی

هم گرد دگری رهج وگرد وهبا توز

هم یازقلچ پاره ایارنج یله صلمه

هنجار اولدبتا ایی وخچ جوهسر بوز

خشکانج بیوك کوده وخالود نه طایی

خستو دره اقرار نك آدی یارسه خوبوز

هم کوشخید قولقه کیرن مجك دنه

هم کوخك ازم جلبمی دکوز دنور قوز

دیوانه دلو دوسکز اولدی صو بیجی

درو یمه دیوانه سك ایت کیم اوله قودوز

هم بویك ایق سا تکنی دوستکانی

دباغ بزنکردی بکین کالنه پیروز

فی الجمله بز نمایه بوننك کیبی کلستان

نیجا که بهار ایرشیا بوننك کله نوروز

مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل

کوبخت ایده میسر طلبی علم بنیاموز

فعلن فعلاتن فعلاتن فعلاتن

العلم من الله نصیبك لك مفروز

شعرا جره شمار سم زیادات خوش آیین خوان ازوره نماید

مصرعده زیاده ادینی مدر وعروضین الحاق کرك در

کیوان زحل وکیو بك وکینه کلو وکین ؛ کهتر کچرك در

کرباس بز وکیش دنلدی صدق ودین ؛ کم کج دمل در

بیمار اولر وقمیدا ولوما نند اولدنکدش ؛ بر ایوره ایو هم

بینی

بینی والك مغز وکلنك ایدکه میتین ؛ بهتش ایرك در

بیجاده وبیجاد اوجق تادجه برنجق ؛ اپلیکه دزلمش

بلچوکر چوك آدر حص وجبسین ؛ ایفت دلك در

پژوین بخس دند بغا رو سنبی وحین ؛ پرغاب صنوبندی

بیچ آغزاجی یصدغ آدی بالش وبالین ؛ هم بزغ دکلدر

هم افدا میدانندمه کچمش غم الکق ؛ خر توت قراتوت

یصدق اجی در چغبت وچغبوت هم آکین یغلق در

فنجاره وکلکونه وبلغونه وغازه ؛ انلیك وفکر در

پرخو وسپرچی دی سوزنج وتره آیین ؛ پیرایه بزك در

زیود بزك وزیب دبزه اولد براشق ؛ زیبا یرشقلو

زرسا ودر التون اوغی کلدی آیرنین ؛ زبطانه تفك در

جاوید ابد جرب سمز جرب اوله غالب ؛ خارش کچوك در

هم منکنه چرخشت علف دندجرامین ؛ هم خورد یملدر

خاینك چکج خایه یمرد اوطشق در ؛ مجاخ اولد بچوق

سرشاخ خروج اغجی هکبد آدی خودجین ؛ هم ماسه کرکدر

نستوه در اورشد وسوزده انکوار ٭ غنج ایرقلج در
نستردن وهم نستر اولدی کل نسرین ٭ هم ازغ کجک در
پروزدنه پرواز آدیر پروازیتق در ٭ بردی حصر اوتی
قلحوزیمتی چیکد صردا یلکم سین ٭ قلحم هلکه جیک در
زاوش چو زواش ودخی زاووش عطارد ٭ یا مشتری یلدز
جلبانه خلر دی وسغلجانه خرالطین ٭ عوشای ترک در
خرزهره آغو آغج خط کش دنه مسطر ٭ خفنج تره جلبان
خرکاه تره اودکمه آدی رنده وزنفرین ٭ باهو دکنک در
خمبوره وقورداش قینی خزن سیا وشان ٭ صفقه خم ونجکم در
خم اگر خم وخنب کپ ونشت ارجرکیت ٭ احمق کرلک در
چوک دغوگلر یونتقش ورمه سوری ٭ وفنا دیو دیبش
ارماغ ودده رود چکالک آدر جبین ٭ آلنج بلک در
کوب ابرق آدی کویله صراززه تیرجق ٭ هم دزج قپرجق
هم کوبه طبلک دنه دبلک سلحجیین ٭ هم کوغ یلک در
کاخول دخی باشرک آلد صغرجق ٭ غالوک زوله

کنجشک

کنجشک دره سرچه کبوتره کوکرجین ٭ کندور بیتک در
بابونه وکوبل دنه تویون کزاوتی ٭ برجاس نشانه در
هم دوض دمور صوی طکز بالغ دلفین ٭ دامن خود تنک در
اژدف چو تمتک که لوح آوذس در ارذج ٭ انکور ازم در
یکلویه دی ابستن وطش یابغه آنین ٭ اولنج جولک در
کالنلت نه طنیق کبحک کاه بن اکز ٭ کرد ردنه صحرا
پنغ سزمکه تنلت التنه قودقلر کویین ٭ پروین الک در
برس اولدی لواشه اغجی واشه قراغو ٭ پالوسکل آدی
هرنسنه قیاغینه نمنبن دی نمنبین ٭ یالونه سزک در
ناخوش یرمن ناخنه کوزده ظفره در ٭ بینک هیولا
شهزاده تزین اولدیکی توره نوایین ٭ هم دیده بیک در
شیرازجوالکوشی شیوا شغه دنکی ٭ هم شیوه طریقه
شمشیر قلج سبس آدی نیشه وهم شین ٭ خروار شلک در
سردابه وسرداب یرالتنده صواوکی ٭ سایغ اوجقش تو
هم سرمه دره سرکن اوتی قوج سخن چین ٭ تاوان اداک در

اوچق دوشندلی برزفت وبری ساغ ماری دپلفش

گزلویه دی متواری واو یزلویه گر گیتی یلملک ویک در

برخنج وکرنجو در ایچوده آغرلق پیغاره ملامت

پهنا وچچخ اینکلی وصی وچو پهن این هم قربغه یک در

مفعول مفاعیل فعولن مفعول فعولن

جدا ایله کر بید تلر اولر جدا له فرزین کرچد گرگ در

فعلن فعلاتن فعلاتن فعلن فعلاتن

فی الجمله شوکیم قلمه تحصیل قوانین کویا کیم اشلده

بحر ترجیع بند بیع عمل

مجو واویه در بیان علل

تنکر در کردکار هم یزدان | کی بک وشهریار دو سلطان
کامران در مرادنی سرجی | کیمیا حیله در کی اولدیچان
دی نخستین وهم نخستا کدین | ترکه در جرکه هم نبی قران
اوستام اعتماد آکوارک | غرقد وعوسج آیدکه سنجان
لطف کلدی سپاس نغز لطیف | نان خورش در قتق چو اتمک نان

پیشگاه

پیشگاه اوده صدر اولن یر در | کنج ولنجا لغم لکام آیان
چون کبستو کبست حنظل اوتی | هم کستو در انددز وچقان
ماش فبلک کیپ دانه در باللو | ملخ آدی چکرکه موش سچان
ماست یوغرد مسکه در کره یاغ | مهرکان در شو وقت کاوله خزان
زفت قاراسقیز وزفت تجیل | زفت کوبت وزربره دری یرقان
جو رقون ررقان درر حنا | روشن آیدین وروزکار زمان
یوغرنک آدکنک وهم موری | کنک دلسز چو کنک قرت اغلان
خستر ایله یردکی حشرات | هم خرایک شویوکه اوله خزان
طاق تات ومصندره هم تک | طیره خشم وطرید در جولان
جو یلندین قاپو پروازی | دند دیده نکون وهم یکسان
جو سپید آغ در سپر زطلاق | جو سبک یینک وسپر قلقان
باستان اسکی وقدیم دردر | آرخسی ازره یتمش آد دستان
شخت آلتون توالها شه قصاج | ماله اوکرد چرغ در بلبان
ریش در برت باش وریش سقل | رند قرخن قسیق قلی رمکان
بی دوارنجی وپی در اینشکم | پیه وبی اج یغی وپهلو یان

چو نوردا اولدی لایق وکد در / دمرنک آدی بیله وپیکان

چنک آومرد داوری ناورد / نرد نی قات نرک در یلمان

منجنیان آدی کودکانی در / بزم بیم تارمیغ دیدی لطمان

اول بنیدر درم آزانمن است / اول سنک در ازانتست ای جان

اول سیزنک دردی نورد ازان شماست / اول اونک در ازان اوست عیان

ارده خوش زینت وبها در علم

لاجرم گنج بی بها در علم

چون بزرک اولو بزم در صحبت / کور کوری کروز در عشرت

دیدی فرزانه ذوفنون حکیم / چونکه نیز زان بلو در حکمت

غرم ازم دانش وغرم ایوق / رزم در جنک غزم در هیبت

صبح وقتی سپیده دم شش سیخ / جو سبو در سکک بیق سبلت

آشتی صلح وآز دیدی طمع / دیدی ازرم اوده حرمت

زاج هم زاک در قرابویا / زاج دیدی لخوصه زن عورت

چون سیخ وستیغ در طغرو / پرنیان در حریر وهم خلعت

بافدم عاقبت جو بیکاه ایر / پروستان دینلدی امت

دست

دست ابرنجن آدی در بلزک / دست افزار ساز کار آلت

کشته خط وکدا کلوخ کسک / کره قولون وکره در دولت

قشب وخشب اول که بی هنر اولا / جلدو بشکول در قوی وحلپت

تاب در رنج حوض در پایاب / تاب وپایاب وتیو در طاقة

تاب وتف تاو تفش قزغونلق / تاب شعله نیابه در نوبت

طولاشق دیدی تاب بیچا بیچ / دشت اولن یوکه مشک اولور نسبت

کهکشان کوکده حاجیلر یولی / کوک مار ولک وکوشت اولدی آت

باره حق آت بارو برخ برز / بیچ بر تش چو پاره در رشوت

بست در صو کشیکی بیت قوت / پاک پاکیزه آره بال قنت

شخش هم برقش آدی هم آسکی / رخش در شعله اخشه در قیمت

رشکر بیت سرکه سو رس در آب / رشته پلیک رشک در غیرت

مازیانه مشخته در حلوا / مسته اوندک میزد جمعیت

شنخیار آدی بادرنک اولدی / بند باغ آدرنک در محنت

چو فقاعی سله سدر سنکور / سنه وفریه دینله لعنت

بشته بیلک چو پشتواره شلک / پیکر وفش وچهره در صورت

چون زنگ اولدی برآغ کوهی　　تیغ حصن زشتیادر غیبت

بچه هرجا نلودن طفن کوچك　　بزاکین تور بیوه طول عورت

مرشد وحق و رهنما در علم

بس که میراث انبیا در علم

بت هم شهر آید در فرخار　　منکنه هم صباند دند سبار

مهر سوکوکنش سپهر فلك　　ارز آمرغ آرج در مقدار

شرزه شول پرتجی که دش صو　　سخره در شایکان هم شاکار

نام بکدش فریب آلدایش　　خیره ابله چو خنبه در انبار

هده حق کلدی بیهده باطل　　هنوز آج ناشتا وهم ناهار

چون نهاری بیاسی ما حضوری　　نسند دن اکمك دنلدی نهار

دیك افروشه خانکی حلوا　　خبلك افرنجه کتوم اولدی افکار

خیر کیر اولدی طور طوت ایوی　　چولك آلاتی کلدی خشك افزار

کیسه بیجوع کیار کا هل لك　　حوصله آدی ژاغر اولدی کزار

قنك اوت وبمش بجیجك در　　آهك آجی کرج چومنك قمار

خوشه بغدای باشی وسکلم　　خیمه چادر دنلدی چادر چادار

لوش

لوش آغز اگر حرب روش وتند　　تند خوند ترت مرت تار ومار

پده دپود پیغه خف در قا و　　پذه تاوق چو پر پره دینار

برده تول قاروش بزشك طبیب　　باهك اشکنجه سیم کوفت بشار

بهرم وبهرمان در عصفر　　بادخون یلك وبشار نثار

باردان قب تجق بلکیته فتیل　　پای آوی بادغرد هم فروار

مادراندر دنلدی اوکی انا　　لب طلطق در بیخ رخ ورخسار

چو سپندان خردل در خردل　　چو ستون در درك ستور طوار

چو شتر غاز در دوا طبنی　　سرکید ترش اودلن آجار

هم دلاور بهادر آدیلدر　　هم دوچندان در ایکی اول مقدار

صنغ پس آدی در صنوبر چام　　تم هندی آدی خرما چو صبار

وانگر کرکجی هزار ابله　　مهره بونجق برو ندوق دی مهار

اهل زندان یماکی دنلدی واه　　آنلره خدمت ایدن آدی زوار

یوپ دوشلك چو پای غابد طلق　　پای افزار دیلدی پاوزار

زینهاری خراج اهل کور　　زینهار اولدی عهد وقول وقرار

چوزکال وزغال دنلدی کور　　پاس وهم نغره ایتمك آدی زغار

حلیهٔ جان و دلکشا در علم
بخشی سعی ایت که کیمیا در علم

خبر آدی پیام در پیغام   بربلك در بیام آدی بادام
ملك طرنق دبنده آغلق در   ملك جلبان دنلد ملك سلام
چون چماند تیجی قباغی آدی   چشمه بیکاد و چشن در بیرام
تم اولدبیوك تخم چوق   جم معنی بجم دنلد نظام
دال خال اولدی یکجك آغج   عضو آدی دندی شلو هم اندام
فرفر کودکان برلاغوج   فرسك صولمش آدی طرند فسام
یاردم قشقن ویژول طبق   باب زن صوغل بام ارته وطام
سیب نیب الملا سیم وماغ کش   سده یلداکجی واز سو تام
چرغیژن صداقرا بلجق   قین آغاجی غوش قول غلام
سنجد اکده سرند اکلا مج   سست کلشك پلوج سست اندام
کرم قیغو و تیغلو غمکین   هم هب هیکل آدی چشم نیام
کرده بکرك در کاس یتوق   کروه در کات آدی طاغوز کام
راه یول ارمغان راه آورد   راغ طاغ آنکی مطیع آدی رام
کند

کندو پنبه دوراسکیجی در   هم تیاغ و هم اتلق آدی کنام
چو شنبك آکه در اچی قزلفتر   کیجه وقتینه دنلدی شب هنگام
همچو شلیوی ایق طیلدسی که   شلك لغ نشك کیره دندی چام
شکله هر پاره یکم کسرلر آنی   شکنه ای قتی سوق نه شجام
غول و اهرمن اولکه دند شفوت   اهرمن که دنور غلط در عام
کوکلکه پیرهن دنی پیراهن   پیسه در آلکه پیس دند جذام
نامور آدلو نلك طاغ ارکی   عبث اش آدی کلدنا فرجام
دژه مهر دواج در چرشاو   دریزیو قرو قس در ددو دام
چینه تو نخ غرنبه چیقرمق   خنج اصی کندو چلك در خام
سیله و هم فسیله کله سری   لندارك آلتی بزلك آدی لام
ناردون طغر و آغج نفول درلك   توزلو و هم بسارق آدی نفام
شنه وشیمه آت کشندکی   کست چرکن کدوخ در حام

صنم کاسان وبی بلا در علم
مبتلا سینه مبتلا در علم

کشور اقلیمه دنی کشوره کزر   دفتر آور اجه و یقین آور

مردم انسان بیبك چوکیك بیبك | کاك در بك سمت بیت تم آر
کام آدم چکاکجین انکه | کاله بدرك مراد کام وکر
تابشان طیلسان وتشنه | لیك میکائیل آدر بشتر
زنهك ازغر کرهیچ خیراتمز | زنکلاله دکلجك که یغر
فانه چوی فراغ صورتو بیل | هم در وکر درود کر دلکر
سارسیغرجق ونسرالجق | یولی افسار تاج در افسر
پارسا صالح وبروت بیق | غرچه جاهل بیون بغی پرکر
بطم ساقزلق آغجی ہشی | پرو پروین وهم پرت الکر
همچو خوالیکر آشپز آشچی | خشت کرپچ کل آدر خاکستر
کندس وقندس آغوقندز در | کیکر اوتی خلندو سعتر
برزه خا وسچق پرند حریر | هم کهرلو قلج پرند آور
چنکلونك ال آیغی اکیری | همچو بیرونی دست برد ظفر
کلد سکبا وسبکبا اکش آش | هم سمار وغ طملان مستر
همچو سیماب ذیوه سندك در | سردر بوزه سوسمار کلکر
ذخ اکلدو ستیم قنلوارك | شرم اوده مجال اود زاور

جکر

جکر آکند سوختی دندی | چیزنسه بغردنکلا جکر
کب اورد نك اچی ولنج آورد | کب او کمنك چوکنکران چودر
کاینه کوزکوو کرو توق درش | کوز در اکر و تیره کوز کزد
دخ لخ دوخ لوخ قندره در | ودغ ادغ وصوات آتشجو ر
زاهری حوش تقوزنخ در اتلك | زمه شب شاهبوی در عنبر
خشتك وخشجه چو شون بیك | شوزه شغزه صرکولی طولوشمر
خوش نشاندر سکا حلیمدن | چون بو ترجیعی قیله سن ازبر
فاعلاتن مفاعلن فعلن | علم قدرینه قنده ایرور زر

چو وقص وقطعه کامل احذ مضمر احیی
کی احذ وکه اول مسبغ و بومذال
ویا مضارع مقبوض بعده مجنون
وجوه اربعه واوینه کیبی آخره حال

خروش اون وخرك یغرقا اولدمم دوجلك
خلیش در الجق صو چو خلم خلد سمك
خوش خامش خاموش ها تز در ایم

چو خواهر ایدله قز قرداش و خیو تکرک

خراش طرمق و خورسند در قناعتلو

چو خنک دینله بوز آت نه بجلو دی خنک

شکیب صبر و خرم خسوره قاین آتا

غلج آرد و غولین خمبره کبجلک

خیک خیاک بغز قسمق و خباک آغیل

خدنک قوغش اوخی و خدوک دند خدک

کمان رستم و تیر آژه اینکم سغال

هر آینه دینه هر کاژه هوژه دند چکلک

دلکلر تیل چکا چلک آلت آدی شفتا هج

خکشک نقشلو بردق و لیک بشما دلک

درخش شمشکه دی آذرخش یلدرمه

چو دوزبان قیورد بکجسی ایق در اترک

جمود لرده معلم اولانه میشتد دی

چو چاوله کل و فرناس اصلنز و سملسک

ذکور

ذکور دندی بخیل کیش ژوله در طورغای

چو ونله کرومه و یدا و وید در اکسک

تتم سماق و تلادف چپل تتق پرده

چو نوده دند الوزاده توده در دکجک

چو سند سند وره کو یافت بج سوار آتلو

سواره قنطره سوزش کینش و کینک

چو کودستانه و بهم پای یاف در جلاه

یلوس دند تواضع چو بوشده چابک

کوج قون دلمی و نجا او ینددوسی

شکر انماید بهالو کروه حنیل بلک

کلفت و شند اوله قش بورنی شاشه دان قوق

کمیز و شاشه و چامین پنشیاو سدلک

شبینه کیجه کی دندی ژیان هیبتلو

شبانه روزی دنور بر کجا و برکنلک

چو شور ارکو و شاماک نمتند قفتان

شغلک کتن کیشی چشمک کلید در کوزلک
چو سلف کار موافق ستوره سر گردان
نوند پیک هم آتی که یورغه دریی کرک
چو خود ایشق و برکستوان کرم بود آت
پشنج هر که هم او کرد بسته در یکمک
خورا و آلت دند کتود بویک کوب
چو گرم اسی دره و کرلت قردوه کره به چدلک
چو مرده مشتلق مژدکانی مشتلق اید
مری صوش مزه طادو مژه مژه کری پک
ترنج نس در آغز چودسی هباک دیا
چو ملعقه قشق و مش بقر چو مست اسرك
چو آره دش دبی و استخوان خوار لوری
چو استوار در بزک و استخوان سکک
کبوده اول الحجلک کیم صدا دیرا اوجق
کیا خن اکل اکل کیملک و کفه کیمسک
چو عنقره

چو غنتقره عجمی غلغلیج دعذغه در
رواس صو ترسی شاهلوک طنبل ارک
چو دودله چالک اوینی و دخت و دختر قیز
چو دختر اندر اوکی قیز و دخترک خجک
حریف لوطا و لکن اغلان آدی دبنک و تبنک
چو بر مخیده مخالف چو برش چوق و بیک
زبق دنلد عجبا چنک ماجی بر کیر
مویزدر قرواذم مزدکیره موزه ادک
ربر خره شهوته ایرن جماع وقتنده
رخام مرمر و رهوار یورغه رخنه گدک
رت وتهی و تمک بوش تبک در سلغه
پشیز پوله آدی پاچنک کجرک اولسه دلك
شکاف یارق و هم جمی لنش ابریشم
شکانه زخمه و کیپو ده اسکی کلپک
گزیر چاره و دونا گزیر در ناچار

سیجك بوزدرمشی کالیده کیسو دندبلك
چوکیغر اولدی تغاروکزیو درسالار
کلندره قوی کندوری دند کندورك
کراسدفترم تالواسه تاسه دریر
هراسه اویق وقرخو هراس وبیم چوسك
چولجغ وزالك قرابویه لو درزلمه
لکادر کدری لالك ولك لکادر لك
کثرابه میجوکثراوه مهاره کبدلحیم
کدو قبق آدی کندر چو کندروکو نلك
مکل سلك چو مهك در سکل ملاط خلك
یبان خیاری یشندا ولدی زوفرا چودك
بزدکوارالوبادبر در یوکجی
چو برد باد رحیم آدی بادکره ویك
چو زنك زنکله چکراغواش نکله بغنق
چو زرد چرده صروشین زلو وزالوسلك
کوازه

کوازه طعنه وکوچك کجی کواه طنق
مغنده اورکره تم ملانه کرتلولك
تکر تکس تکش اوزم چکرد کی آدی
غرم غرس قفق لیمه چرك ولنك الجك
قرابتق آدی ماغ ولمون بنذرکاه
تفاغ اباغ کلو برغز وکیوك کلك
کلج طکره سپید کلج کلج در بوکلم
کلنك طرنه کله بورك خواج خواجه ابك
کمال علمله کسب ایت سعادت ابدی
کدما تخنتوك ارزدی ازکده اوکی کسلك
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن
قمو جهالته جاهل دراوزل واکسلك
بحر هزج اخرب تسبیغ مجز جمال
یا بحر زجر کف وقطعیله بران منال
بهرام دونو دصریح برکادکلود برکال

سدکیس سریر اولدکر کیم انکم سنمال
بر تر یجه رك پرکس پرکست معاذ الله
پرکینج وآق حلوا جلها چقری پا چال
دی یلدقه لامانی یغمرلغه بارانی
هم سنجد کر کانی عناب قجادر زال
پیرامن اتك حولی پتیاره بلادندی
هم کنج یکت برنا محکم دنه پالاپال
حکم ایدجی دردا ور دارای درانبار دار
قیروغه دنور دیجه هم دنب ودم دنبال
هم باربه یرك یاپ یولکرصبی پالاهنك
بیماردی صیرو یه سغلقنره انکشتال
هم دنك اولن آشفته کالفته کراشیده
هم دغلق آسایش آرام دنلدی هال
هم جان اثری توش تعویذ در هیکل
کری تبی قوش پرخی ترخال دخی یخیال

هم دال سمز کلد کیبیك طرغی داهول
هم دال وثه طورغای هم داله کلور قوتال
کرتنکله کربا سو هم عنده لکن در طشت
لوسانه چو کلك در هم عمد عمد در صال
هم جوز کره دکما جرات کلور یوغرت چال
جزغیر قراجه اسحاق دینن قوشادیکل
مالوس تیلستان مخ دنه دماغ اویان
انجودنه مروارید هم طوب طلوما لامال
بیقوش ادر کنکر کنکر دنه دنبلکجی
کندم دنه بغدایه هم خام یمش درکال
بر قوق اولا زردالو یا خود صوجه آروك
بر واقچریش اوتی هم اکش یمش غنجال
هم عذبه وکرما زویلخون قرقی آدی
تملول دخی غملول خیروك تال توبال
ویراسی تیبا دست ونقد ایدله بیشا دست

اوآلتی درکالاسم کالدوسم کاچال

سرچیك چری باشی خرچیك بیان یاری

کیلودر استنجا ییری وکتك کوپال

سم ورسمه سیر نبر سنکم چو سکم جرغد

هم اوق کزی سم یوردو سوفار دخی سوفال

دوشاب دربکنی بکاز سوجی آدی

سم کسبه آدی دنذی کنجاره وهم کنجال

دزد افشره دزد افشار بلدو عن اوغو ولاین

آوین کردن اغزین جماش دربر کتغال

فافیر حصیر اوتی فیدوم دربر خشت

فرزاده زواله اولدی صرقق بچه دی فرخال

آرغده غراشیده غزمیده قتیم قلو

انذر وصیت در دشمش سقط واخال

تغشیره نه بقلاوه تنبیه نه تخلیچه

قرقند حال اولدی نینك چو تنبل آل

دی کرودره جفته ما سوریه جفرسته

طفلره قیو نیچون اینلارك آدیدر غال

آغار در اصلقق آغشته در اصلنمش

آقشته کلر دنیق سندك چو قدح زنغال

سوز فیض الهی در سوز مرتبه راهی در افضال سن

سوز بگلدا اکوت طوت کیم حقدن بوله

مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن

باکوشش حق باشی پیروز تو با آمال

مستفعل مفعولن مستفعل مفعولات

عمر تو مخلد باد اندر شرف اقبال

تقاربده سالم روادر بلا قیل

عجمه کا تسبیغله دیر اقاویل

مهد بومه وماهه متقب چومدتیل | چولکتار ابجد در لوح در شپیل

دزهند دزاکه یرامز صنبجی | یقن دراکن بیرودومویه تو غیل

چرچامه چکامه چغامه قصیده | چکور نغمه وطایفه آدر جبیل

چو تشلیخ سجاده تاراج یغما | چو اورکک دواقوشی آدیدر چخیل
تکه اوتوخ توبره تف قاب مجه | تبر بلته تیمو وفرفور در چیل
دنور غمزه کوز قمق وکریلک آدی | چو کوز قیر غنیله بقق در آغیل
چو شست اولدی غایت لطیف انجه نشتر | شکاوآوالتا یه دی شست و نشبیل
شیاروچو شدکارشو میر در هرلت | چو شوکار شوکاه شوغا در آغیل
کریوند پریون سغ دمرکق در | کوبش اولدیایق کریوه کلو ربیل
دنور قرلغوجه پرستك پرستو | چو پانوپزك پالوالیه ابابیل
پریراصرغی کون برهنه یلنجق | چو پیرار سال ایدلو ریلشی بیل
چرندو کریك دربر ویژه خالص | یونداول یمشدر که چچاکی قنبیل
مکیب اکرلقماو ماتم درهرپاس | میانه الك اورتا میان ارته وبیل
آنا غالس اتوك کرندا کی اوتی | شقر لاله وموفلون اولدی الکلیل
چو شنجار وشنکار سکال اکلیك | کراونکرفش وکریب وترلجیك
نکانه اول اوغلن که طغا دناوله | چو فرسنکسا ذاولدی یولر وغی منیل
جو امجك دکرمیس در نار یستان | نمکسود بسذمه آدی چوت نیل
نواجسته باغ اولدی نیکی دکلش | چو ناریك نایخ دنکلدر ازکیل

چو اورنك

چو اورنك تخت اولدی خرچنك النکح | چو سیرنك سیمرغ هم موی در قیل
نلرزو فلرزنك دوکم چقن در | فروزینه طرتق چو فرزند اغل بیل
کبیتا وناطف نه پشمینه حلوا | گرفتار طسق کنند ایدلوز بیل
قنینه صراحی وقابول الحن | چوورکاك چیلق که دینور سجنجیل
اواره نه دیوان انکاره دفتر | دنور ویل وای وظفر آذر ویل
زراغن زراغنك در غلور قیر | بنا کوش قولق ترنی باد در یل
بتوك اولدی تبله تبورك دف در | ترك ترنجه ترجبه دینلور سبیل
کنارنك هم مرزبان طرف طوتون | چو کسنبوره حیله کلیك وکلك شیل
بسنده یتر بالیك دند چاروق | روان جان نوآخر کجر دوستا ایل
کبیکج دکون چیچکی درتدر لو | صلنجق کواجه کواجو خنجیل
نچا واجب الحفظ صعب الحصول | بو وجهیله کامدم بکونی ساکه تسهیل
فعولن فعولن فعولن فعولن | سعادتدلر سکش درش ایله تحصیل

بحر جزده طمع وخبن اصل اذاله در علل

لیك اذاله خبله اولور یا نکو مهل

خوار کتی و خوتره خی در و خوب در مرکزل

مجوفرٔا کن و پلشت اولد فرخ و فرشچبل
نیغد خی نیام قین نارد کنه نبرد جنگ
یل که بهادر آدکو کاو نبرده نیو یل
دلب چنار و دیو دار اردج اغاج سود وار
دسمه سجود سکره طغ بش کوی چو دست ال
کوج پلوج راه زن یول ارجی و کوج اگی
سملو کاج شپلد و کمی و کوهری بلک
کرمه تز ایوشن بش سرده کیج ایرشن یمش
بوکه اولاکه قاو هم غله قیوسی پیره کل
پیش نماز امام در صکر غیه د نوربین
پیله کلوک چوت در قولتغک آدر بغل
قلعه بکی اولد کوتوال اش بشریج توشمال
کاراش اولد کاژ در شل کشی کاز کرجتل
قیغنه خایکینه و عجة و خایه ریزدر
خول که جنک قوشدر خدمت ادیجی لر خول
پنبه

پنبه پمق نیلک در اوخ کاله درنی چتال
بازه و دستوار در ال انجی دغا دغل
بوقلمون شو کمخه کیم کورنه در لودر لوا ول
لامه دنلدی طیلسان خوی تولغه سرکه خل
غلج کلید وهم دکوم عوشنه متر اکرک
خامشه سرکله ادی مقل مکی آدی خشل
مقلوک اچنده بولنان آغجوک آدی قرقمان
دندی قراصیا کراس آدی قرانیا زغل
تقده که کشنج آدی در تقرده در کراویا
ترف و توین قرت دور دند دیا جک ادر تل
دم نفس و کرک دنه تیز الک و دمه دکی
دندی چبا ننک آدلری دمل و دنبل و دمل
ژالدجی و قراغو و سو کچبک تلوم آدی
سوک مصیبت و اگین باشی و کوسه دک سقل
کیج کجل اشک آدی هم اکلی الت شش طوار

کاکم آری اولن کاواره طغ المسی کتل
چتر دنلدی سایه بان یوغ چو چغ بوینددرق
چینه طرق بخی در پرد چو چیستان متل
کسدنه شمپلوط در حقه آدی شکافه
شفره پچاق وهم قلج اغز شغال در چقل
غوت دنلدی بیف اوت غقه قرنی در بیر کرك
چون که قیونه بیس اوله کرك قلك دنور گول
بارکی بارکیر در بیستکانی مخلق
مجنه بیوك قرنی پیه پیز وپایه در بطل
تغتغ وسم کلنله در اولجك کرفت سوج
همچو کلندرو کلند ایدله کا خنج مسکل
یندمی طوت ادیلوا ول کنده یولوکده لغز واول
تاکه کسنه دن سکا ارمیه فتنه وخلل
مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعل
صورت عقل در ادب قول علی متخل
تقارب

تقارب آغزلیغدن دورا ولا
چو محذوف ویا خود مقصور اولا

سپاس اولد شکر ادلایق سزا ولی اکمل اولد ستایش سیتا
چو دادار تنکری وسوکند آند دنور قدسه دیز فحت کنك ایلیا
عنان جلیو رادی سنان در چو کزا فه بیوك سوزکی یبان بخا
ونیزه نه کنکر سقز وام برج وریب اکر والالو ویجا
چو آهنجه جنبار حلقه وهنك ورا همچو ویرا وآنرا آکا
چو ما وابزه هم شمار اسیزه مراده بکا وترا در سکا
دنور نیفه اشطون نخاسی آدی نشیمن بیاغ آدی در هم یوا
آسل قوغلق شوکران بلدران ارجك اوی در ابکا کیا
کلخ در وشق شیطرج سر کله چو اوذر سو سوسن دبی ایرسا
بدید آشکاره صغنجق پناه قفر نسنه بویا پیاده پیا
شتالنك بلدر عجب در شکفت شکوفه چچك شب بره پارسا
صنقلود نلدی شکست ومکسته چو شیدا دلو طرمق آدی شخا
شکم دردیدند قرن آغرسی قرن در شکم شور باشور وا

سکا رو یغا چه کدا اتمك کلوچ — قرق غوره قوروق اشی غوروا
زویج ولکانه دنوریغ بغر — چو بشقو در سندل ولالکا
کرّه مهره در کیم قچره سرکردن — تغرا براغ طاش وتابه توا
چو شاهول بنّا ترازوسی در — چو ترکش شکا وشقا وشغا
انیسان نیسان مخالف آدی — نهیب اولدی قورقو وسد در نژا
خرف بونمش یج خشوك دغول — خنبز شو یخسول کا دین بای آغا
تنومند در صاغ وهم قیغسوز — تواره یسورا وچو توزی سیا
سیام اولدی بر طاغ یومشق نژام — سرود ایر ترود فرو آشغا
نگهبان که کوددب گزادیجی در — نژاد اصل وانکجی در نا نوا
چو اوزنك نمونه نگار اولدی نقش — چو چرکین غوغه نمد در کچا
چو نشرم قرو بیر نشرم سکیز — نهفت اورتلو ونیا در دادا
برومند برخوردر اهل نصیب — دمور بوقی لخجد نیایش دعا
دهاند آغزلق علم بز در فش — دهان اغز وایران آشی دو غوا
شبوط الجلنوس بالق آدیدر — مرکب یلق آدیدر سیبیا
لنج برآغاج ولکن شمعوان — عنم کوکجه بو کرلجه در لوبیا

هلند

هلند ورکر یا براوت آد در — چو تاسه کیا راقتیلق کفا
فروهیده اصلو و زیرك آدی — سرین وسرون اوجه لیوه ایا
خبه تودری آدی خیزاب موج — خزف سقسی محموده سقمونیا
چو خلخ کرزل لادن چوق شهر آدی — چو خارا وخاره قتی طش قرا
خرن نغرق آدی قون خربزه — چو خوش هم خشو وخسر قینینا
شوندر چکندر چو شبنم چه در — شبشت اولدی کاولاکریه القا
صدا بند انجلادر بند روغ — برك ارمق آدی وبرخین فدا
تلوسه کفرا چچك قنجغ — چکاد آلن اسنی دنو رهم دپا
کنیز وکنیزك قراوش آدی — کلیده طقلمش کلان در قبا
چو شکرده چابك ورج وجکر — بناغ وچو وسنی انجی قبا
چو کرنش برتیه یلانی آدی — چو برغند تتری ویکران قلا
چتك آدی دشوار دشخوار در — معانه دهار وچو داشن عطا
طلایه قراول در اندیشه فکر — منا سن که کوپی وهم کوپیا
سپندان تلخ اسبتان آدی در — سپند وسپندان بوزلك اولا
ستاغ وستروین قصد دینلود — ولی سنك بشت وکثف در بغا

دنور یغمور آدِ چکال خواست — وزَك چغر غوك وبرَع قربغا

کَرِیغ وکَرِیز اولدُ قیمق آدی — گرزمان کوك وکبخه توتیا

بوز بزینه اصراغ کونکی درر — فنوغرّه فِتراك درر قنجغا

فوینو فرَیس ایرق اوتی درر — سِقِندو درر افشه واو نیا

چو شِنکرف و قنبار زنجفه درر — شِنگرف اولدِ یخشی قش آدی شتا

وطیقه ورَستا داز مجاك وَرَند — ورَنك وَزَنك ورفود دِرر یما

کنا ر وکران وکرانه قِرَلك — گِران قیز وآغر چون انجو گرا

چو سا روج یلچو سرشیم سِلِم — چو سازالك دِهلیز سازق چرا

هوا یرك چو هوشازده صوصِلق — خراجه گزارش دتور ساو سا

غنینه یتك کیم آرو بال یپار — غدُ دبز هیون اولدِ بویك دوا

چنین اینچنین همچنین بویله در — چه بودی نولیدی چگونه نتا

چنان آنچنان همچنان آیله در — چرا زدنی اورده نیشه چرا

الف نونله جمع اولور جانلولر — چو اسبان ودزدان قیاس ایت شها

کتور جانسز اولنده ها لفظنی — چو اندامها باغها جایها

هر اکسیله جایزدر هم زمان — چو زلفان وشبها شبانه لفها

خطاب

خطاب وبه مصدریه توحیدی — دیك آخرده ماقبلی مکسوری

غزیزی بجاهل ز مالش چو برف — جهالت کجا عزیزی کجا

فعولن فعولن فعولن فعل — ترا عزت علم باد از خدا

هزج بحری درر سالم مثمن چون بهشت آباد

مستفعلن آلتی عجم درای شه دلشاد

خدیو وشیز رو گرگر کرو گر تنگری یاد در آد

سروش اولدی فرشته هر دا ر جوهر ده دندی را

خدیو اولدی هم اولو بك خرام اولدی صالنمقلق

خور ابه بند دن سیزن آن اجوق سوو خرم شاد

خدیش اولدی چو کد بانو هر اوده کد خدا عورت

چو بند اوکوده دوکج علیواج اولدی پند وخام

چو کشکنجیر در چکا کدا دمان ایدجك آلت

چو نمچو رایت سکاکی ینك عادت اکمق آدی

چو اندی خاصه اکج تلاب و آژکهن کاهل

زلیفن قرخو یرمك الك ولی در خیم در خودیا

خرنبا راول کاشاکه بندر بکر دورلر آنی
فرشلك اورم که کیج ایرن کلید فلج ومدد فریاد

کشاورز آبلیسه برزکر وورزی اکنجی در
قلك طوطاغ لفج ومهره دیوار وهم الملس لاد

نبهره ناسره کچمز دنور نامرد ارلکسوز
بلاده هم بلایه نابکار اولکیم ادر افساد

شکوه هیبت در شوشك رباب اشنوشه اقصومق
شقایق در کلنجوك چیچکی شمشاد در شمشاد

مخالف فکرلو جذ کاره برگز یکبسی چاره
ولیکن چیچله صیرنجی اوبنی چاشنی در طاد

دگر من آسیاب وآسیا فنجا کر نمك در
چو آسا اسنمك بکدش هونك آونك وچوق وسنیاد

نغوشاك ونغوشا مذهب آدی در گورلرده
بتا اوماج هم آماج وشین وآفرین آباد

کلالد کاکل آدی کالبد در قالب آدم

چوکاکل

چو کاکل براوت اسکیکر آدی کدادسم جداد
چو واهم در فراهم در ادات جمع دیرلك

چو وخشور اولد پیغمبر ارودو تور آدی والاد
فرومایه دنور اصلی کتی عاجز فرومانده

ولی بیهوده سوز آدی فلاده دندهم فالاد
نرغده مفصل آغزبیی که دیرنمز سزو سندن

بنا ورد چبان بنداب الما بنلاد در بنیاد
چو انبته اینمش ستر نك آدم صفتلو اوت

ستاك اوغلدرق آدی ستواوج قت شنی بولاد
ستوراب اول طوارك طیقندوغی طبق آدی

سپیداب ایدا اسفیداجه بیله طغمشه همزاد
جمست وهم کست اول طش که صغراکولی در کانی

کدر کادی آغاجی جنطیانا آدیدر کوشاد
شربلا وبر نجاسف قوان چیچاکنوك آغی

دنور آیو کلی فا وانیا و توت در فرصاد

چو ماهی بالق آدی مار ماهی در یلان بالق

چو ماهی دیزه خمسی مرمش مغ لردن برینه آد

اولقده صوم اولن بوز آدی کلفشنك وکلخشنك

صوش بیکار و پیشانی اکن بیکانه گلدی یاد

سمر قصه سکنده کوز اغرغا اوینی آدی

چری باشی سپه سالار دندی شعر در سرواد

چو پشتیوان قیو باغی و بو تیمار بالتجیل

چو بلکنجك در طرفه بنوت پالای در پالاد

بسد مرجان دبی باریك و بارك انجه یوزش عذر

یل اوکجه غمکسار اوکورچو آخور واغل غوشاد

بو شیرین نظمی ای خسرو که ایتدم ذهنکه آلت

معانی کوهنی دلکده تاکه اولسن فرهاد

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلان

ادب سقلاو طغرو اول کاولاسن فتنه دن آزاد

کامل اخذ مضمر و موقوص کشت باز

مقطوع

مقطوع شد در آخر اذ الداست بر جواز

باشد مضارع اخرب و مکفوف و در آخیر

کم قصر و گاه حذف بتثمینش کارساز

بتخانه در بهار و چو هیکل بهار یاز

قفتان اموزلرنده علم طرز و هم طراز

سرکشته شیب و تیب در سرباش چورنی

ساون یمق غرا رسل اویکن یراغ سماز

داس و دلوس قاش و قماش اولدی ایو صیور

جمع اولمش آدغند طغلمش نه عازغاز

افسون فسون در او سون افسانه قصه در

افسان و شان بلاکو و افسوس در طناز

پیدا در آشکاره لسا وند قافیه

بر نیس قر خلق آدده پیشه در ایاز

اقلیمیا در التون و کومش توالی هم

قیمولیا بر اغجه تپرق یغوش فراز

اَنجسته التاشك آدی والتی سُیا

ایمدی صبان وصوب درافرازوهم فراز

هرنما نهر زمان متُوَصّا در آبریز

اَندوه قیغود هله کُون نعره دردها ز

آذین عادت ودخی شول قبّه کیم آنی

بك کلدکنده شهرء بردلر یول اُزره یاز

غادوش وغادشوی تحم لق خیادر

سَلغم چُو بینه کتردی کانازوهم کناز

چوُن سنج وشنج غنج اُجا وجوال غنج

بو غنج چُورك اوتی وغنج وکرشمه ناز

غنجی وژی مغال چُقور ماکیان توق

طغلرده وبیانده اولن این آدی بکاز

غُنده ارُبجك آدی عُبازه صبان دره

الده صغر سُراجك اَنج غازه وکراز

واذیج اُزُوم بتن یرُو ورتاج کرُنیك

ورتیج

ورتیج میچولا وره بلدرجن اَنذك آن

وارونه بازکونه وهم باسکونه ترس

سیرکوبه صَرمسق دگجك دردبك جواذ

[illegible]

چون داریرنیان بقم وکتیه مصطکی

بوراني در تباهه ودغ چون تویل طا ز

سرخاره بش طراقی سپهبد چری بنی

سارا دنلدی عنبر خالص صغان پیاز

چون است دُر در اندُر لردر آش انوك

تپشالو اوینیانه دنلدی پژول باز

پاسامه پیه چوزیغ پاسُخ جواب در

کونکلوکی اخشیجی کُزل آدی دلنوا ز

خنجیده انزروت وخرد عقل وخرد اوق

تجزد فراست اهلی اکن یا رشوق براز

قیسوس در یمو قلق اوتی صر مشوق قسوس

هم ماردی وشی قرنل وقلیه آدی تاز

واژن دنلدیرسک واخ اولدی واستلق
ورنا دنلدی کوکجه کوگرجین وبطّ قاز
رف اواچنده راف وذکوی اسکی پارسی
غژغا واول صغرکه اولور قرغی قتاز
تالانک قیص تیشه کسر تش بیوک کسر
پرکاله پاره چیو پر آهنک وهم پغاز
دردزه اغلق آغرسی دفنول غاشیه
بربند کمندرک آدی قیش پراز
نهره یق نهنک دکز اژدهاسی در
کابوسه بیدلان دی نیستان دنلدی سان
دانیژه مرجمک آدی راسخت کرکشی
شبکور کیجه کورمز وبوکلوم شکنج وماز
بنتومه کوکجه ورده کگرجین یواسی در
تولد ایم کماجی بغر شیشی خاز باز
آژنک یوز برشیقی آرنک درلودر

هم تخکله

هم تخکله چترک قرز حاجت دریپاز
آمرزکار دیر لغنیج آرس کوز دیشی
پروردکار بسلیجی سرنک آدی راز
چون سوسنوک منفشنه دندی یلقوش
پیغوله دندی بوجق دیابیجی آدی راز
کربی کرنکبین وکرنبو دی کرنبیه
کشنیز کشنیج اش درجی دندکارساز
گردن بیون کنشت کلیسه کره دکوم
ترترکره تن وجیدوس کج چوسندوکان
کشنحان کدی کشته چکوایپی کش تکا
کبش اولدی قوچ ارکجه تخز ازدی نهان
موصوفی ومضافی اولنی کسرله اخی
عطف اولنان معامله ختم ایله واویان
علم وادب کماله یتور تاکه اولسن
هر درنک اچره سروسهی کبی سرفراز

فعلن مفاعلن فعلاتن مفاعلان

سردار اولمق استرسک سقله سرّ وراز

مفعول فاعلات مفاعیل فاعلان

جاهلدن امّد صدق ووفا ایله احتراز

بحر رجز در سالم وآسان روان وخوش روش

که کذ مثال اولمق دواهر دلده فاستعلن تطش

آنکاه وانکذ صکره وآماس وآماه اولدشش

کانا وکول ودند در ابله دوال اولدی قیش

دشنام سکمک دوداخ دیزه قلاات دیرکیچ

دریا دکز دریاچه کول بخشش دی داشا ودهش

استاره آتش دخی استارچه قوغ سوس بت

خشت وکتاره حربه ونیشك آزو یعنی سوردش

پرتاب ازاغنا آتلن اوخ یاغره ورغاه اود

پروا فراغت یانجوست اول پرکه آتو دکمش

تا هجو توقت توتو وقیمق دیا تارك جوتار

تازی

تازی عرب تاریك وتار اولدی قراکوتاره کش

کاتوره وآسیمه وکالیوه درباش آغرسی

اول جانور درکلته کیم اولا بغایت یا شمش

هم زندکانی درلك وزنده بیوك کاولا مهیب

هم سهمکین قورقنج درهم باشد قمق سرزنش

کوهنج ایت بورنی درهم کاسموطوکورقلی

خنجیر جریش توتنی قوخوسی وخنده کلش

چنکل درر قوش قینغی بتخانه آدیدر چکل

هم جا وجا اول سرچه کیم قوجیناین اوترانش

شبتاب یلدز قوردی وحلواجی شیرینکاردر

یوزمك شناه وهم شنا وهم آشنا یزکوج بلش

کلکوی چاموراذیدر کولانج ولایه لاکلاج

کولك آدیدر کاودوش هم کاومیش اولدی کمش

میلاوه دستاران ونودرانه شاکردانه در

نشکنج وتجنل چدکر وایش آدی کرداد وکنش

نغواره اولکیم انجنوب آه ایتمیا فردا یرین
کرزش ظلمدن اکلمک فرتوت دندی بونمش
نختور وشندور رعدهم تندور در کوک کرلمک
شب بوی خیری چیچکی شبه و بذشت اولدی قرش
نادان در جاهل نزار آرق نزنج اولدی یدک
نجم و نجیل ایرق نکین یوزک قشی نفرین قرغش
بنطافلون بیش برمق اوت آفیلن افسنتین در
استیم و بیک وابتره جولق دوالر قولمش
کرکم چو خالیذ ونیون اول کوک که دیرلر زرده چوب
کنجه آشک در کیم آنوک اکاکی آلتی اولدی شش
پایند شکر در کاکایل یودرب اولا خفیف
فرهنج و هم فرهنک ادب آدی زمستان دندی قش
شلم درخت آغج دیبی شمغند اولکا ولا پیور
ترفنج مشکل یول شتاب اومک شمار وصر صفش
وازغ در حرما ایپی ورکوشی قولق سلقمی

ودنه

وفره کجی و رکار در بر پیله ایکنجی یمش
موژان نرکس منله در بوینی صنوق سکک ولی
مؤبد درکی عالم وهت طبیعت در منش
سبریغ اوزم سلقوم کیم داخ چیچکدر هنوز
نوباوه تروند کوکل دونک در ناخوش منش
دندی قصرغه دولر و هم بادکرد و گرد باد
الوای دشتی صبر در بیلک ازونی رش ارش
ایلب براده ایج هیج ایزک فوغ آیا ای عجب
چون آزمون در تجربه قادلمق آمیغ و ذهش
واشامه و دستار دلبند و سکاچه خرتلوز
چون دوده اوبا و قروم هم نال ایچ طولو قمش
قیصوم و بوی مادران دندی قوان چیچاکنه
رعنادر قتغوسزو ریشه سنجق عادت روش
نشکرده بجقو نهاد اصل ونهال اوغلدرق
نجیر آرونا ردین سنبل نشیب و شیب انش

نجم وال اولدى آوجى لهما در حد سوز بيوك

ناغوش در باشن صيا طلارمق و نشخود گوش

چونكيم شمان وهم غريو افغان در غويه بيوق

غرغنجه شول عورت كيم اوله كز جاعه طور يمش

علم اوله خوش دولت سكا حلم اوله چون زينت آكا

عزت در اوكن صكا بس سعى ايدب آكا درش

مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعل

جهليله در بد هر صفت علميله در نيكو هر اش

راست كه مجنون اولا مجر بسيطوك برى

منسرح مطوى دير قومو آكا اكثرى

چون يره آسيا كلد دگرمن پرى

داليره سرچه و بيره نن اولدى قرى

باديره يونقه و بادفره پرلغوج

بوسه و بوس اوپمك و پوست دلك دى

يلوه چغو كرچغو هم كجله سقسقان

ارآكر

ارآكر واولكوك آذ كريب و كرى

تفنه اورمجك اوى دنبه قسق قيلي دره

لنبه سمز تنلو در صلمق ازين لطرى

قشلق آدى چلشت و چاشتگاه ايدلور

چاشته قشلق لق و نغج در آغز يرى

مورش آيد بونجقه تره تيزك قجى

چونكه مدنك و تره كلد كليدك پرى

پنجه الين پنجه بند اولد عصابه آدى

هم بده نده اكى آته كجى بفترى

ميكده ميخانه و مشكره بلغارى در

آخكم اولا قصنق و اخكل اكن بلكدرى

دنقه دكلوجه آدى دنبه تيون قيرغجى

چونكه خريدار دره صاتون آلن مشترى

پله دره نردبان آيغى پله كفه

برطلو برجيس دره يلدز آدى مشترى

هالهء وهم شاد وردآی اغلی آدی در
شوی خشل شوهر و شود نه عورت آدی
صغریه کیمخت دی نقشلو قلتق ستام
شولك و شبدیز و شبرنك در آت آدلری
ببر بر اسلان کبی جانوراندن پکین
پلپیل وکوبرنبرنج در باکوری
جل و سپادی در قرپ اولنان صاپ آدی
سمچوستانه دکل کوزتمام اسپری
سهم در قرخو و قرخلو در سهمناك
جند و سپاه و سپه فیلق و لشکر چری
دندر م قار شوق حاللو هیبتلوهم
سویه در یواس در پارسی آدی دری
قندسه قل بوسزی اغزك اچنده چو قند
طوطی طبعو که تا ایده غذا شکری
مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن

اربهمنز

اربهمنز طالبی این همه یاد آوری

بیان بحر و علل بهر وزن این ابیات

چنانکه قطعه کافیه است رفت اقبات

پلنمشك چدوك اوتی بادبان پلکن
چو بادزهر بزهری و منجلق پلکن
چو بادیانه در رازیانه بتلك چکوج
بنیسه شهتره آدی محله در برزن
چو بادکند دبا بادرونه هرکزنکی
دلوك دلوك قترق اوزلو یلجق آدلرن
چو بالذین صوورو باستار زاید سوز
چو بوده برش ادی یومشق ترنلو در پخن
چو بالکانه مشبك دمور پنجره در
چو جعد و غفه تورجوق بنج و نوار ادکن
دبیر یازجی جلویز مفسد و غماز
سمار قوغلق اوتی و اکنه در سوزن

چو تز بقوش وهم اکن اغلدروغی آدی
ترک سن اولدتژه قلیچی وسیا وهزن
چهار خانه کیه جامه وارطون اولجق
چناغ دند دبنکو به صندله چغدن
درست ساغ وبتون تندرست ساغ کشی
چودره وکیمه ودره وتلی بوکر تلن
خنیده بیقو وبلو وآشکاره آدی
مخاطه دند سپستان وساوك انلوكن
سیاه چرده قرا یاغز وسپوس کپك
سرشت طبع وستوجه دیك آلجه کژکن
سنار درصغه یبرکا ووردده بترکچی کر
شنا دیزمك وشابزك ایدله قردن
خبر بژوه وچو لشکر بژوه در جاسوس
هزینه خرج دررکند والد قرت اغلن
چوایغده اکنجی واوکمك افدستا

چو اشکه

چو اشکه الجخرقی دنداستره یلکن
نژند صولمش وهم قیغلو وهیبتلو
ازاقدریچیه مرد افکن ایدومرداوژن
اصرغنه کزنه دی صیغن کمیکی کوزن
ولی مرصع وقیمتلو تاج درکرزن
سریش دند سراغوش وپشکله قلاب
کلید حلقه اغجدن فوز دوکوم چمن
چوقته بیرزدو بارزد دررتصنی
قساج ابره ابرچو قلعه انبا خون
چودمنه دند چقال ودمنه دریوشان
بغز دتن بیاسی دند درتره دیدن
بنیز هرکز وسغده بسغده یارخلو
پساك تاج وبون در اکنجلره کشن
برادر اندر ودادند اولدا اکی قرداش
نج آذ دند چلیپا مبا طیبچی شمن

چو راست طغرو وساغ وچپه زغرچپ صول
چپه صلق کشی و راسته صغینه طتن
قیامت آدی دربر ستخیز و رستاخیز
چو دیر نفس هواسی وکین ادن ریمن
رژه شرت آدی ورسکا رقور تلش
چو رستمین بتی اوت آدی یاغ دردوغن
کجول رقص وردیکن اجاسن اوینمق
کلاب گل صوی پالان آتی قلک کودن
چو آنجوست ادا انجمن در دیرنک
چو زیرک ایدله آتیرود رسک اولا آژن
تراشه یونقه تروشه قزی قلاغ دربر حاز تروشه قورقو لغردر
ترشت قرمه ترش اکشی ابن عرس کژن
تلاج مشغله دندی ترنیه ترخنه در
قزل بیا نوک آدی رونیاس وهم روین
تخم هوایه سیجیلانی طوتمقه آکت :

چو شاد

چو شاد گونه در ایدیجی عورت ویورغن
کلات قلعه دیا ازره شین ویاینجوق
چو ناژونوژچم آغاجی وقتا دگون
فراته بسدل وفرت آرش وارمجک آوی
سویولی دینله فرکند صوی در فوکن
خیار شنبه بکیرو پیسک اوتی بهمی
مجرک سخره کجوک دانه آدی در بهمن
چو شانه دست دنلدی دمور طراق آدی
شنا ورایدله یوزکوچ فغان در شیون
تمول تم دنه کا بوک فوللق آدیدر
کلال در دیه آدی وکنگر اولدی بدن
شبه برنج وچه شخ در یماج یوقتر
شخار در کلگر توله آدی هم اویکن
بلسک صوغلی بلسکی بیا بکی براوت
میان بند قشاق وسراب در فیجن

بناسب دند سفرلق آغاجوك سقرى
شلرهك وچو شلوهج حسك دمود يكن
دگردخی وخروه وچو عطرفان خروس
بزیر خانه نوك اوخیند دند غنك وغن
سبك گذاردخی اسكدار یول بیكی
سیته ضعیف وانا گوچو سرخك اولد كرن
هرآینه دنور البته هیط در قغفر

هزار خانه بشیجك كیا وچك شردن
هزار چشمه در غله آدلو باشوك آدی

خله نه گندرا غاجی خله بیتوك هرزه
چو خامه تم یغنی وقلم چو خار دكن
چو خوا هل اگری وهدا ستان قناعتلو
خودش چو خور یجلت درخند درسر كن
چو اشكره شكره آدجی قوش وارس چنار

صرمشق برشن

نوید مشتلق ومشتجی نواله دخی
روانخواه دنلدی قیو قیو دلن
دما به دبلك ادیده دما برا ولد صلوق
دراقن ایدله شفتالو چوق گشن وگشن
تبار قوم وقبیله چوتاش یوزده چوت
چرونه اورج واجلق گرسنكی لكهن
نوامقام وجری وطقو ورونق حال
درخت شنب شوقوش كیم دنو داغج دلگن
مخنله قرل ارزنیه گدن غشاك ییی
چمازه بودق اوو برخ خانمان زمین
چمویه آغلمق ویوبه آرزو قلمق
مگس سكك دنه مر دود در كری الدن
غدنك آبله وكوبت غرنك درافغان
دبوزیشین تشین انجقوب اغلاماغه غرن

تکوک آیاغ که صورتده جانور کب اولا

وکلیک بالغ و یالغ آیاق بو بیوزدن

کر از دستی و مخصوص یر براجق بیل

کر از قزمق و عورتلره اولور ایکن

بزید زید حقی زیده زیدله باله

برازده بی سزوتا دک دمرز و آزدن

بهم بلهدر و اندره ده بهر و مر چون درس

چودان محلچون و دلبرا ای کوکل آلن

علامت اولدی چو مفعولوک آخرنده

برای انک انکچون که دندی ازچه ندن

بودر ذخیرهٔ صبیان حفظ قل ای جان

نصاب کوزلمه سعی ایله فرصت الدیکن

مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

قلادهٔ دل و جان ایت بو سلک جوهری سن

بحر هزج اخرب اولدی مقبوض که تصدله کاه حذفله آخر

یاخود

یاخود رمل ابتر اولدی مشکول که کاه مسبغ اولدی ظاهر

سر ور دنه باش اولن کشی و سرباش — بت خاچ و عوض دنلدی پاداش

هوش اوص و هلاک و هش بهمان — همراه و چو بمره اولدی یولداش

هنکفت سق آدمی هول قورخو — هامون یزی همسر اولدی بشداش

کاواک ایچی بوش که بینی اولور — هامال و همال دندی بکداش

پنداد صنوبلنک قپلان — بینا کورو و آشکاره در فاش

پجشکر وان لسان عصفور — بره قوزی قرقشه اولدی برخاش

بش چانقی آهیانه سر — همنام اداش در آباآش

حلاج یپی دوکنه دندی — دادر چو برادر ارقرنداش

دند غلبه و غیش و ابنوه — تره تره خشک قوره ترباش

هم سرم قجی سپست یونجا — هم سال بیل اولدی سالده در یاش

فرغند یبره سپاغ قاتق — کرمندا اوجی و کاشکی کاش

طلق دنه غوطه غاب فاسد — اول دوست که ایکی یوزلو در غاش

طشلویه سنکلاخ دیرلر — سوراخ دلوک چو سنک در طاش

درخورد و چو درخورد اولدی لایق — کوتک دنه دورباش و دورباش

اثند خلك آب کینه سرچه | موچینه چو موچینه منقاش
شلکارد درازلو قاره پلچق | علکا طغ اروکی مول اویناش
دستاس دیک ال دکر منینه | سقسی وچیقی کوره سی داش
هم لاکجه ملاکشه اولدا وماج | دندی الکش آدی لاشه ولاش
ارژنك در کتاب مانی | انبس چ وکوکنار خشخاش
شرفاك آیق تبلدسی در | شرنیه شرنیه بشدغی باش
شاداب وخوشاب تازه وتر | تحسین آدی در فری وشاباش
ختم اولدی براده قسم اسما | ای شاه جهان سکا ازون باش
مفعول مفاعلن مفاعیل | خواهی که رسی تو راست کو باش
فعلن فعلات فاعلاتن | یزمادی بو نقشی هیچ نقاش

در اسمار شهور روم کو تاریخ نقبولست
کدر عهد سکندر برس ال شمس معمولست

دو تشرین و دو کانون وشباط آذر پس نیسان
ایار وهم حزیران وتموز وآب ایلول است
ازان ایلول نیسان وحزیران و دوم تشرین

بود

بود سی روز باقیشان سی ویک روز مجعولست
کر ماه شباط از وی که سه سال است بیست وهشت
چهارم سال بیست ونه کبیسه نام منقولست

در اسمار شهور فرس کاید بی کبیسه آن
وتاریخ جلالی کز کبیسه مستقیم الشان

زفروردین بهار اردیبهشت است ودگر خرداد
چنانکه تیر ومرداد است شهریور به تابستان
ولیکن مهر هم آبان وآذر فصل پاییز است
دی وبهمن پس اسفندارمذ فصل زمستان دان
قدیمی یزدجردی سی بی کبیسه اما
تکم سال اصل بیهزرک همی بود اندران ازمان
ملکشاه جلال الدین کبیسه اعتباری کرد
نخست روز فروردین از نوروز شمرد آن

در عدد مسترقه کوست پیش
بر سر تاریخ دوگون گفته پیش

اهنوز و شنوز اسفند مذ   پس وهشت بار بگو مشتو لیش

سال چهارم شود این پنج شش   روز کبیسه ششم ای مرد کیش

نام هر روزهای ماه فرس از من بکن یاد

کاندران ایام بود ایام هفته نا تعداد

اورمزد و بهمن و اردیبهشت و بعد از آن است

روز شهریور پس اسفندارمذ خرداد و مرداد

باز دیبا در چو آذر باز آبان و دگر خور

باز ماه و تیر و جوش و دیبمهر ای استاد بهزاد

باز مهر و هم سروش و رشن و فروردین و بهرام

رام باد و دیبدین و دین و هم ارد و هم اشتاد

آسمان و زامیاد و ماراسفند و انیران

در وفاق روز و ماه ایشان همی کردند اعیاد

نام سیارگان که معتبرست

کو بترتیب راست کز زبرست

زحل و مشتری و پس   مریخ   شمس و زهره عطارد و قمر است

هریکی

هریکی ثبت گشته در فلکی   سوی مشرق روان و برگذر است

در نامهای بروج که اندر نظم هست این بیوت

گرچه اندر شش ثمین بود است ایشان را ثبوت

حمل است و ثور است و دگر جوزا و پس سرطان اسد

هم سنبله میزان و عقرب قوس و جدی و دلو و حوت

چندان ستاره صورتی بستند پس او را برشبه

گفتند نامی پس ورا بر بخش شان ها بیوت

در بیان روش شمس بهر برج سما

که تفاوت بود ار چه همه بخشند سوا

حمل و ثور و اسد سنبله همچون سرطان

در همه خود سی و یک شد سی و دو در جوزا

سی است در عقرب و در قوس و دگر جدی چو دلو

بلبیت و نه گشت بمیزان بحوت آخر جا

در اصل و قاعده کاعیاد میکند اظهار

با سیصد و هم شصت و پنج روز شمار

چو آفتاب به برج حمل رسد نوروز
تساوی شب و روز است در یب از آذار
رسد به ثور زنیسان خور دوازدهم
ولیک سیزدهم دان بغیب پرو ز مدار
ایا د شمس به جوزا که میرسد در یج
طلوع پرو کب آید یو ابتدای حار
یعنی پروین که عرب ثریا گوید
چو صیف ید ز حزیران شمس در سرطان
بکوتهی برود اندک آن نهار
تموز پانزدهم شمس میرسد به اسد
کج است اول باحور نه عدد بشمار
ز چو آب پانزدهم میرسد به سنبله خور
فتور حر کب و که تکمل الثمار
یه آفتاب بمیزان چو میرسد ز ایلول
برابری شب و روز و فکر پاییز آر
بعقرب آید اندر ید اول تشرین

بدایت

بدایت دم سرماست کا تو خوش بشمار
چو خور به قوس رسد در یج دوم تشرین
بدانکه هفتم او شد نزول ما ز شب ر
به جدی خور یج کانون اول اید چون
قدوم فصل زمستان دار بعین انکار
به دلو در یب کانون آخر آید مهر
یه است سختی سرما ششم بود شب نار
مه شباط که در یا دکا بحوت رسد
بجو جمره اولی است هفتمش منهب ر
با آب جمره وسطی ازوست چاردهم
بارض جمره اخری به بیست و یک پندار
یبش کند بدرخت ن آبها جریان
فتور سرد آید نقدش ن بهار
بروم آید لقلق بدانکه هجدهم است
ولیک نوزدهم روز باد قبلی دار

چو بیست و پنجم در برد العجوز می آید
ز روزها ش ز آذار هم سه روز ای یار
در ایام محذورات موسی که شد دارون
دران روزها موسی حذر کرد هم ها ز دون
چنان وضع کردند آن مهان ماههای روم
کزین نحسها هر یک دو روزی گرفته ز دون
دک آذار حک نیسان وح است از ایار ای جان
جح است از حزیران از تموز هست وک دارون
دیه ز آب اک ز ایلول دک ز اول تشرین
ایا از دوم تشرین طیب ز اول کانون
از دوم کانون یو کا شباط ای یار
بروز دو قسمت کن با خوز طاق افزون
اندر بیان ضابطه از بهر غرة بی نقد
گر جعفر صادق بما موروث گشته برسند
از هجرت تاج الرسل طرح همی کن هشت هشت

بپن

پس سال گر ابجد بود اندر چه حرفی میفتد
باز از محرم احرف اشهر علی الترتیب ای جان
پیدا همی گویم ترا اَجْدُ وَزُبْ جُهُوْ اَبَدْ
پس حرف ماه بتتق با حرف سالی ضم کن
پس هفت هفتش طرح کن تا هفت ویا ناقص شود
بر روزها قسمت بکن یک یک تو از یوم الخمیس
در هرچه آخر میشود غُرّه از آن روزی بود
بر حرف سال و ماه اگر ضم کرده چاری دگر
چون طرح کردی ای پسر باقی همی بخش از احد

تجنیس تا سبب دو پیکر
از لفظ بر اتفاق اکثر

انواع وی است هفت گونه   بر قول ایمهٔ مظفر
تام است اگر دو لفظ یابیش   در گفت و نوشت شد برابر
در هر دو ترکب و تحرک   مانند شود چو در دو جا خر
گر با حرکت مخالف آیند   ناقص شود اسم چون پُرد و پَر

زاید که بذیل اسم شد نیز — حرف و حرکت بهر دو دیگر

در آخر یک زیاده باشد — چون چشمه و چشم ای هنرور

گر زاید یک در اول آید — چون آدم و دم بگو مکرر

تجنیس مرکب است چون تام — لیکن متر کب است در خور

در هر دو چو درده است درده — در یک چو دلاور و دل آور

تجنیس مطرف آنچنانست — کز هر دو دو حرف شد مغیر

مثلث که ندارم از تقدم — مثلم تو نداری از مقدر

تجنیس خط است چون یکی شد — شکل دگرش بشکل و پیکر

الا که بنقطه شد مخالف — چون عاقل و غافل و تر و نر

اندر بیان صنعت تشبیه بر تقفا — کو بر تتبع آمده بر هفت نوعه

تشبیه مطلق است اگر چیز را بچیز — مانند میکنند در اقوال مطلق

مشروط آن بود که بشرط وجود چیز — تشبیه میکنند چو سرو روان ترا

باشد کنایت ار بکنایت بود شبیه

بی آلت

بی آلت تشبه و تشبیه سرو را

مانند می کنند به تشبیه تسویه

چیز محب بچیز که محبوب دلربا

تشبیه عکس باشد اگر در دو چیز یک — بایکدگر تشبه و تشبیه شد ادا

اضمار شد که گفته ز تشبیه بی غرض — بل گفته مر تعرض این از چه و چرا

تفضیل کو چه در پی تشبیه میکنند — اثبات در یکیش جهت فضل و اجتبا

ذکر مجازات که مرسل بنام — جز بتشبیه هست علاقه تمام

تسمیة الشی بجزء ای حبیب — چشم که گویند بشخص رقیب — تسمیة الشی باسم الجزء

تسمیة الشی بکل در بیان — همچو که انگشت بجای بنان — تسمیة الشی باسم الکل

تسمیة الشی بنام سبب — نحمد غیثا نظرا فی الحلب — تسمیة الشی باسم السبب

هم بمسبب شنو از امثال — امطرت السحب نبات الجبال — تسمیة الشی باسم المسبب

تسمیة الشئ باسم ما کان علیه — بازبما کان علیه ای ولی / نحو تصلون سعکی القاتل

تسمیة الشئ باسم ما یؤل الیه — باز بچیزی که نخواهد شد آن / انک کبعت اعصر خمرا ابان

تسمیة الشئ باسم المحل — تسمیة الشئ بنام محل / نحو اری القوم یصید الجبل

تسمیة الشئ باسم الحال — باز بحال انک کند تسمیه / چون غرق العاشق فی الجاریه

تسمیة الشئ باسم الالة — تسمیة الشئ بآلت چنان / کاخما باد بر احسن زبان

بعنی فلم [?]

در وصل تعمیه اندر مقالات کرست اوازمقامات کمالات

بحمد الواهب الکشاف عما / علی بعض من الاسرار عمی

وتسلیم بلاحد ولاعد / علی خیر الوری طه محمد

واتحاف لانواع السلام / علی الصحب ن والال الکرام

نام مؤلف وناظم — یقول الطالب الفوز الحلیمی
بلطف الله ذی الفضل العلیم

معما شعر را کویند عرفا / که بر اسمی دررو کرده ست ایما

لغز آنچه درو رمز سماست / بسی الغاز کز روی معماست

معما را قواعد نیست محصور / ولی آوردم آنچه هست مشهور

که از م

که از هر علم چندان اصطلاحی / بر فن تعمیه دارد وصلاحی

ا یک تا که ی ده ق شد صد
چو غ آمد هزار آخر ز ابجد

کس دکری شد از سیاره هفت
از او وت آخر تا زیش رافت

همیدان دایره در نسبت راست
سه چندان قطر وسبع قطر پیداست

چو شکل قد ا نقش دهن م
ز زلفش ل و دوح و خ ج

اکر دانی بدل ارقام هندی
چو ٦ با ٢ چو ٧ و ٨ رندی

حمل را ا شد هر ثور ا
کو
بر ابجد تا ز ماهی یا جو

ز یکشنبه ا تا شنبه شد ز
ز سال شمس زحل است یا سی

چو ص از نقش چشم و نرگس است
زابرون از زندان س است

زمثل صورت و تصحیف لا به
بود جز نقطه هر چه مثل او بد

زمثل عکس و دل هم قلب و مقلوب
درین فن قلب کل یا بعض مطلوب

چو مثل روی و سر آغاز گویند
ازاینها ابتدای لفظ جویند

مثال مغز و جان دل هر نبات
چو ذیل و حد پا پایان آنست

برای هر دو جانب جامه و پوست
کنار و گوشه و لب سوی یک زوست

اگر تصغیر میگویند ظاهر
تو ک زایده آور در آخر

رسم یارم طبیب ز حرف دان با برنج
هر یک در حساب پنجه و پنج

[illegible]

رو از لفظی بلفظ قوم آخر
گر از لفظی مرادف را بیاور

عدد کاندر زنی در نفس خود وی
بگو جذر و دگر ضلع و دگر شیی

بحاصل مال و مجذور و مربع
چو جذر اثنین و مجذور است اربع

زضرب جذر در مجذور مطلب
یقین شد نسبت کعب و مکعب

ازان پس مال مال آید بحاصل
ازان پس مال کعب ای شاه کامل

ضرب اعداد که تضعیف مقابل باشد
قدر یکی از دو عدد تا بچه واصل باشد

ضرب آحاد در آحاد اگر چه سهلست
بهر اد قاعده هست که شامل باشد
ضم و تعشیر هر آنچه زده افزون آمد
ضرب آنچه ز دو سو تا به ده ایل باشد
عُرا و در عشرات است مئات است الوف

هریکی باز با آلاف مواصل باشد

تو همی کیر ز هر عقده یکی از دو طرف

زن یکی اندر دکرش آنچه که حاصل باشد

هریکی را بشمر در زبان دو طرف

فرد آن اصل که در رتبه فاضل باشد

ببسق و یجبع و چجیغ بد یغ دجد قغ دد غغ

داند این رمز کسی کو متامل باشد

اکر از جانب یک اخذ کنی جزء عقد

هریک از اصل تو ماخذ کامل باشد

از مراتب چو بود جمع سوی یا دو طرف

ضرب این کونه عدد از همه مشکل باشد

هریک از جانبی در هریک از آخر میزن

ببین این شیوهٔ خوش تا بتو طایل باشد

در ابانت شماری شده در ضمیر مغنم

زیکی بلانهایه بهمه عدد معتم

بمخاطبی که در دل عددی کرفت فرمای

که بقدر نیمه بروی بدل اندرون کند ضم

تو ازین سپس بپرسش که قصور نیمه هست

اکر آن قصور باشد بکند ورا ستم

بچه مبلغی که مجموع برسد بکو دکر بار

که بقدر نیم کن ضم و قصور نیمه را هم

پس از آن که حاصل آید فکند بطرح نه نه

تو بدان که چند نه را بفکند ای مکرم

تو ز هر نهی چهاری بستان باعتباری

ز یکم قصور یک کیر ز دوم دو کیر فاعلم

اصلیست از برای دانست بتدبیر

آن خاتمی که پنهان کرده است یک طرف کیر

اول شمار مضمر تا مرد مضمر فیه تضعیف و خمس و تخمیس آنکاه عشر و تعشیر

پس طرح شن وصد صد بر صد یکی سن از شن بار از برای انگشت اینست اصل پدر

در انقسام حروف که بر صفات اجراست

بنظم ضابطهٔ خوش که دلکش و زیباست

ستشحثک خصفه حروفها مهموسه است

بغیر این همه مجهوره نام مستصفاست

چو رخوه خص شهز ضغث حظ شذف شده

شدیده احرف اطبقت جدک اندر است

میان رخوه شدیده حروف معتدله

بگو بیا بل سامع که ولعیرمن است

صضطظ مطبقه و ما عداش منفتحه

صفیره هم اسلیه چو س و ص و ز است

خصضغ قطغظ که مستعلیه است بی تخمین

حروف منخفضه نیک دانکه جز آنهاست

چو شد حروف ذلاقه حروف مر بنفل

حروف مصمته تعیین شد که باقیهاست

حروف

حروف قلقله یا لقلقه است قد طبج

اچه هادی مهتوت ه و همچون ت است

حروف علت و لین با سکون مد بجناس

چنانکه جوف بگفتند و ا هم ی است

مکرر است همان ر و منحرف ل است

چو ذولقیه یقینا که ل و ن و ر است

ولیک کق لهویه جشض شجریه

تو یاد کن لثویه ذ ط هم ظ است

تو ظاهر اشفویه حروف بوفم دان

محققست که نطعیه د ت و ط است

شروع قسم ثانی در مصادر بر تصرفها

نخستین در رهنج سالم مثمن بی تکلفها

پرستیدن کلور طپیق صغنمق لق ینابهیدن

چو در بستن تیبوبمیق صلغمق لق خرامیدن

پرتمق آفریدن در ولی اورکمک تنیدن در

قرق قیقق چقیدن در صورمق اولدی دمیدن

چو آغازیدن و آغاز کردن بشلمق کلدی

سزیدن لایق اولمق در یرشمق در برازیدن

چو شایستن یرامق در چو بایستن کرک اولمق

توانستن نه کوچ تیمک بهایه دکمك ارزیدن

سکالیدن صنو صنمق نویدن در امزغنق

کلور فرسودن اشنمق قریمق اولد پاسیدن

بجستن جزلمق پژهان بردن آرزو اتمک

چو قرچلدتمق آدی در جوست کردن جرستیدن

تراشیدن ندر یونمق تراویدن ندر سزیمق

توانیدن در آجتمق بوغلمق کلد تاسیدن

چریدن یچمق و پرداختن دندی تمام اتمک

حزیدن در صقون المق چو صبر اتمک شکیبیدن

فشیدن در تیمیک زلیتن سیچمق اکرمک هم

آغزاندیرمک آدی هشت کردن همچو هشتیدن

نمودن

نمودن کلد کوسترمک نوردیدن در دورمک

چو واخیدن یمتق دیرمک ذرشمک دندی کوشیدن

نبشتن هم نوشتن یزمق الودن بلشمق در

هیورمق کلدی فرمودن سکورمک در کواریدن

کوتیمک سوختن کلدی وجیمین باختن کلدی

چشیدن طدمق اولدی چدن طدزمق در چشانیدن

صوقشمق جنک کردن در برشمق آشتی کردن

بزیدن چمد لامک آدی کوسمک دندی بیخبیدن

چو تمیت اتمک آخور رانه بالستن چو بالشتن

مرندین طدمق و اندیشه لنمک آدی شولیدن

مچیدن قرمق مالیدن اوشق سرتمک کلدی

رسیدن در ارشمک لک ارشدرمک رسانیدن

شنودن در شنیدن در نیوشیدن اشتمک لک

چو آزرلامق آزردن صرمق در کمازیدن

رهیدن دندی قورتلمق جلیدن در کمورمک

بمق سشستن چو قورزتق رها کردن رهانیدن

چوکشتی کردن ارلنگ لنمک آیدرزدن ادرمق

چو سودن یوخمق ازمک چو یرلامق سراییدن

چو غلطیدن درر یولنمق و پنداشتن صنمق

چو در کردن درر بیذرمق اورپرمک فراشیدن

پژدهیدن زچپترمک بیوسیدن صنو صنمق

وبیدن درراو الامق چو قنذرمق فژولیدن

چو تفزیدن قورمق برتمیدن دنو تپرمک

یهیدن بخمق و بوزمق چو اسق دربیوسیدن

چو تخبیدن ترنخبیدن قشاغی ابی چلمک برک

اصورمق تیز دادن دربکمک لک لپسندیدن

چو فلخودن چو فخمیدن چکیدی سچی ارتمق

صلیلب نازله کتمک دبنیدن درر کرازیدن [illegible]

فرو بردن درر یودمق فرو رفتن درر طلمق

دنور یلورمق آدی لابه کردن همچو لابیدن

پرلشیدن

[illegible]

پرلشیدن طغلمق دنو بخبیدن طلشمق لق

چو اکیشیدن اصمق آدصیمق دنو جسبیدن

چو ورزیدن براشی خوادنمک ماندن قلمق

چو پیوستن اولشمق درر پیشمق کلد چسبیدن

چو انبوسیدن انبودن اوشمق ارتمق افزودن

چو بدن او تمق کلدی ارتمق لق چرانیدن

چو استادن درر طورمق سرشتن درر یغورمق لق

چو شیدین که سغمق درر اکمک دنو لافیدن

چو جستن سکرمک جستن دنلدی استمک آدی

ولیکن بکزمک مانستن اولدی همچو مانیدن

چو آوردن کتورمک درر نش گشتن کوکل دونمک

جدل قلمق ستیزیدن صجیمق درر ستیزیدن

چو کم کردن بیتورمک گردکردن دنو دوشورمک

ژکیدن بوشمق اکلمک درر رنگ کردن رنگیدن

چو آماسیدن آماسیدن اولدی شیشمکلوک آدی

شخولیدن چخرمق در دری اولمق شکرفنیدن
درآوردن کوترمک در برون کردن چقرمق در
چو تپسر ماکه تپسیدن دی طوبخقاغه تمنیبلدن
شکوخیدن بچیلیب تیزایاغ استنه طورمق
طمنمق در تخیدن چون طمنمق دیند شخشیدن
شغودن هم شغنیدن دیند قرتلمق قتنیغمق
صوشررلاماغه شریدن دی چخلماغه شاریدن
درآغوش کردن آغنشیدن اولدی قجغوک آدی
قرشمق هم قرشدرمق بولغمق دیندی شوریدن
فنودن سوزده کتمکده توقف ایمک الدنمق
نمیدن خیدن الکملک سرنی الکمک خمانیدن
دلورمک شیفتن آشفتن دانکاشتن چنمق
قبول ایتمک پذیرفتن کرمک کلد یازیدن
چو خورسیدن دررریمق وطیرنیدن اوصورمق
چو یوشق طرق آشاغا یاغمق دیندر بهیدن

یه چوباور

چوباور کردن انغمق درویدن دریکورمک لک
کفیدن چیتلمق بریرده اولمق دیند باشیدن
چو شمک پلیلیدن درامکلامک خزیدن در
چو اکسورمک خفیدن در چودم ایمک بکوهیدن
چو پروندیدن و پروندکردن بیرنی یوک طوتمق
یرقلامق درآمادن چو سپچیدن پیسپیدن
کمیدن ایمک آت سیدن و نوشیدن ایچمک در
نهفتن کزلمک ارتمک برشمق کلد خوشیدن
چو خشکامار کردن تابغایت برسزی صورمق
شمیدن شیون ایمک دررطرلغمق دیگا بخسیدن
ظلیدن یتمق و دریافتن یتمک هم الکلامق
چقرمق بابک کردن هم خروشیدن غزیویدن
چو ناویدن اغجاو یماغ و واریدن یوتمق در
قرتش ویرمک آدی نفرین کردن هیچو نفریدن
کرنختین قیچمق آمکفدن برقمق کونتن دو کمک

گرفتن داشتن طوتمق طیمق دنلغزیدن
چوجستن درریورتق چوپتی آمدن ایمک
کوالیدن قرتمق در زیان اتمک گزاییدن
فروختن صتمق افروختن یقمق یلکلمق
پزیدن درشور کملک چوتیپرمک هواسیدن
چو طرمق ریزه آهنجیدن الخبیدن هم آهختن
دم ادرمق لق جخیدن در چوطق اتمک کمانیدن
بودر نظمینی سعی ایت کوشوار کوترجان ایله
اگرسن بهره ور اولمق دلرسنک قصد معنیدن
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
سکا خوش طومه جابندر بلورسک بو جلیمیدن

نظم سمط الحق وزن دو گونه مطلق چون اولین محقق برشت درسه طبق
همچون بهشت رونق دارالنعیم مطلق نافه بنده تذلق واخره داه لحق

انداختن در اتمق اندوختن قزنمق آویختن در آصمق انگیختن قپر مق
پاشیدن اولدسچمق واکردن اولداچمق پرتیدن اولداچمق باریدن اولدیغمق
دانمق:

دانستن اید بلمک هم زیستن در تلمک سفتن دنلد دلمک خندیدن اولدکلمک
هم آمدن ز کلمک پوییدن اولد یلمک نوخیدن اولد اکلمک تاویدن اولد قرتمق
قرتلمق آدرستن همچون جمق شکستن دی بخلاغه بستن اوزلمغا گسستن
اوترمغا نشستن یومغا نشستن زخم ار رمق آدی خستن خفتن دنلد یتمق
چیدن دنلد ترمک دیدن دنلد کورمک وررداشتن کتورمک راندن دنلد سورمک
رشتن درر اگرمک دنذی رهیدن اوزمک رفتن درر سپرمک پرسیدن اولد صورمق
رفتن دنلد کتمک رستن دنلد بتمک بردن درر التمک کاردن جاع اتمک
بگداختن ارتمک گفتن درر ایتمک شنفتن اید اشتمک هم یادکردن انگمق
کردن کاایلمک در نالیدن انکلمکدر رنجیدن انجمکدر ترشیدن اکشمک در
چاپیدن ادشمکدر چامیدن ایشمکدر کم کردن اکسمکدر کنجیدن اولدصغمق
صقمق درر فشردن صیمق درر شمردن طلمق درر فسردن اصرلمق سپردن
هم یولمک ستردن هم ییمک آدی خوردن اولمک دنلد مردن بردار کردن اصمق
صیقلمق زدودن قپمق درر ربودن هم طرمق سخودن ال یوقمق بسودن
بچمک درر درودن اوکمک درر ستودن اولمق شدن وبودن دوشیدن اوصغمق
طقمق درر آگندن سیکرمک الیزیدن هم اوکمک شمیدن چکمک درر کشیدن

اسک دررو زیدن هم سکرک جهیدن طمق درر چکیدن کمند ن دنلد قرمق

قطعه ثالثه از قسم دوم بحر جلی
ذکر کردیم که مجنون رمل با علی

ازنسودن صنق یلمک اغالیدن اصلمق دینله خسبیدن و آغاریدن
بافتن درطقق تم زدن ایسم اولمق غنچه کردن زنغورمق قشمق خاریدن
تافتن تخمق رهم بورتق دیوزدودزمک الملک بیختن اولدی طلمق پیچیدن
الخنیدن که کلور انجمک وپاره لمق بشمکه پختن ایت چینکه خاییدن
تیز کریتی قلمق درردیدن پچمک بیلیه یلچق ارتمق آدررنذیدن
چونکه کاریدن وبرزیدن الگن الملک در الکسمک ادرر کاستن دکاهیدن
ونداسر قتن اکرنمک واکرتمکه هم ادیمق آدرربافتن وبازیدن
چوفرستادن دیرمک آدی بلتو ددمک وچالولمق آدرر برخیدن
چیتلمق درتزکیدن چوتیدن قزتق دم زدن صلمق قیمق آدی غولیدن
عذرقلمق دنه پوزیدن ویورزش کردن طرتمق سختن وطوبمق درر آگاهیدن
طمق اکندن دپوشیدن ازتمک کیمک یافتن بولمق وحسرت لمق ازمانیدن
سرزمق آدمه طولشمه روشیدن دی هم رتیمق دنه زیبا شدن ذربیدن

چون اچرق طوتقه دیلدی پری زفت شدن زنویدن اولمق اچمکه دی بوسیدن
طوغمغه زادن ودکلمک آسودن دی دشمک افتادن وقصد ایمک آهنگیدن
یاوه کردن زنیتورمک خفه کردن بوغمق دلمک خواستن ودربلمک ساویدن
ستدن آلمق وطولدرمقه انباشتن اید هم زررلامکه هم سرتمکه دی سبیدن
واپکید اغزه اتمغ ودادن ویرمک بمیشتن قوتق ودولنکه آرامیدن
کرسیدن نه درشمک دشمک کستردن دونمکه گشتن ودیزتمکه دی جنبیدن
کردیدن دنه کرچکلمک اینمق اچون چوفتردن دنه تیمق چرمک پوسیدن
سپلامق بطمق آدنی پیراستن اید رک زدن دنذقن المق اشمک شدن
قشغولامق آدی چونکه نخشودن اولا صنجمق دینله تولیدن وخیلانیدن
چودرخشیدن وتابیدن اولا یلدرمق پتلیدن یتمق چکزمغه نالیدن
دوختن دکمک ودرخاستن اوروطورمق طردکلماکه سلجیکه دی خیزیدن
کمرستن چونکه کردن اولیدرتمق رنخیتن دکمک ویرلیغق آمرزیدن
چونهادن قومق وسلکلک افشاندن پیمقه غوبه زدن کورلمکه غزیدن
چوبرهیدن درسیدن اولوپدرقورتمق چوترلمق ازالفغدن والفغیدن
چوبچلمک دشمک آدنی افراشتن اید قتمق طیره شدن چدلمک بخسیدن

چوبجیلا که بجا طوتمقه افرادن آد | کم شدن یتمکه دی اونمقه ازباریدن
آفتن چیچق واکرنک وارمان ایتمک | کاشتن اکمکه دی پورتمقه اوارییدن
هم قرشاغه قرشدرمغه آسیختن اید | برلمک بصمق وکوتمیک دی پاییدن
چون صررتق اوده پرمردن و پیهوده شدن | دندیرتمک آدی لاندن وجنبانیدن
چو مخیدن حرکت ایتمک وخوابدن اقمق | دنده بحث ایتمک وهم قرنق آدی کاویدن
چوکذاشتن صلی ویرماک کذشتن کچمک | مهوتق دنیله انذودن هم دوسیدن
شکلیدن چو خرشیدن اولا طرملمق | کافتن یرمق سیکمک اکردی کاییدن
یرچلشمق لغتی چونکه سرنکیدن اولا | کشتن اولور یکیدمک دیمه فسیبانیدن
چوشنجودن صورق اولماق صوقدن طوکمق | سیچ بزرمق دنرژولیدن هم کالیدن
سافتن درزمک وسرفیدن ایت اوکمک | بزنمک دنیله آرهستن آراییدن
چو طپیدن طبیمق چو چکیدن بصمق | طلبیدن طلب ایتمک ادیمق خوابیدن
ساده کردن درازتمق چو دریدن یرتمق | سزمکه دنیله پالودن و پالاییدن
طالب دولتسک کوزله مالایعنی | تاکه دوراولمیه سن فرصت ماینیدن
فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن | سکه لطفیسه بتر لطفی ایراکیدن

بحر بیت دوکونه عذب زر اخر | چون خاتم اسم اندر آخر

لنکیدن

لنکیدن اولور چون اخسمق لق | بالیدن ایتکل اوزنق لق
سنت لمک آذخته کردن | خبیدن اولیپدر اوییق لق
صویق دنلور کوارژه کردن | بریدن ایت قیقیلمق لق
خورلامغه دی نخست کردن | سنجیدن الورچه طرتمق لق
بجشودن اولا اسرکمک چون | بخشیدن ایت بغشلمق لق
یوزمک دنلور شناوکردن | شناختن اولد الکلمق لق
سومک آدی دوست داشتن در | درزیدن ایت اغلمق لق
بیدار شدن اویغمق آدی | فریفتن اولد الدمق لق
چریدن اولا چو غایب اولمق | جوشیدن ایت کیقیمق لق
هم آغزمق آدی درد کردن | آغیشتن اولد طغرسق لق
اوغنمق آدی غنودن اولدی | بگریستن اولدا آغلمق لق
دی یرلمغه سرودگفتن | لسبوختن اولد سنجمق لق
شکفتن اولا چچک آچلمق | شکیفتن اولا عجب لمق لق
نقش ایلمکه نگاشتن دیمه | بیچودن الیله قرودتق لق
حالن بلمز زوال کلمن | خوشدرکشی حالن الکلمق لق

مفعول مفاعلن فعو لن دولت نه جهاندن آل یمق لق
فعلن فعلات فاعلاتن آچ کوزکه اوم دراو یمق لق

بیان بحر و علل بحر وزن این ابیات
چنانکه قطعه کافیه است در رفت اثبات

کشادن آچمق و قمق لق اولدکمند یدن گذاردن اوتمک ذیمک آدکردیدن
شتافتن کلور ایو یمک شکافتن یرمق ولیک تیزلک ایتمک دنلد تندیدن
نواختن چونوازیدن اخشمق دندی نوستن اکلمک اکلنمک اولدمولیدن
کماشتن دنه طیشرمق وصمرلامق ازیدن آشفته دکمک دررفتالیدن
دژم شدن دنه بوترمق وارلیمک یاکار زروه سجان بیز کمک انجیدن
چوسوک داشتن ایدلدیاس طقق ادی ولیک اوفکولنمک دنور سینهیدن
سلام ویرمک دکمک درود کردن در چوهرزه سیلمک آدی دنلد غنشیدن
دی قومغا و کد نجبه دمار آور دن چو اسنماک دگرمک دنلد فنجیدن
شکار کردن و همچون شکردن آولامق ولیک طرطلمق آدر دفش بیدن
نشافتن چونشاندن اغاچ وطش دکمک دنلدادمقه آدمانه مانیدن
غزیدن اولد نغلق بری بر استینه ولی یکینه طلمق دنلد غالیدن

کسیختن

کسیختن دنه ازماکه وار نلمک که ولیک درمق و میل ایلمک گرایدن
چو رشکستن و تخشیدن اولدبش ریق دی صلمانه گرایستن و گرابیدن
فراهم آمدن اولدی برار به کلمک رمیدن ارکمک و بکرمک کرامیدن

بیان مصادر چندان رباعی
که بر مختلف وزنها گفت داعی

چو واداشتن دینلور گیر و طتمق ولیکن فراموش کردن انتمق
پراکندن اولدی طغلق طغتمق چو فرهیختن درحولنمق صرتمق

رباعی دیگر

چلداولمقلق چلیدن بیل طمق آدنی چکیدن بیل
فرخیدن یموق چقرمق در هم سلکمک آدن تکیدن بیل

رباعی دیگر

یلمق آدنی لسیدن ایت دترمک آدنی کرزیدن ایت
الدم اولمغه شوخیدن ایت همچونازانیکی نازیدن ایت

رباعی دیگر

اوده ایتمق کر تغنیدن کلور چو زمک آدی تلر تغنبیدن کلور

هم شغلیدن دی سقلق ورمکا   چون اتمق ادشمیدن کلور

رباعی دیکر

اصرتق لق کزیدن معنسیدر   ارندلمک کزیدن معنسیدر
چو پروردن دنلد سیلمک لک   ولی کسمک بریدن معنسیدر

رباعی دیکر

پژمردن اولا چولمق آدی   برکندن اولاقپرتق آدی
پیوردن اولور چون اوکچمک لک   هم خیره شدن قمشمق آدی

رباعی دیکر

پرکلمک که چیره شدن دنلدی   پرقلمق چپیره شدن دنلدی
چپیدن نازلو صپ لنمق آدی   چو قرشلمق پذیره شدن دنلدی

رباعی دیکر

چو کاهلانمک ارونیدن اولدی   چو نکراتمک لک انجامیدن اولدی
چو یغلمق که پرهیزیدن اولدی   تمام اتمک لک انجامیدن اولدی

اصول اشتقاقات از مصادر
که در بیتش مثالش نیز ظاهر

فراز

فراز و فافراواب و در بر   برای حسن لفظ فعل و مصدر
کهی وا کهی و و بر ازره در ده   که در سابق شد اینها یاد کرده
بیفکندند اوّل ن مصدر   چنانکه افکند و دانست ای هنرور
ور ماضی غایب نام بودند   به ند ویرا جمع کردند
مخاطب را شنیدی ی بود دال   چو دانستید جمعش کشت با د
حکایت را تو اکفتم چو با م   مع الغیرش ولی با ی شنیدیم
بجای ن ه در اسم مفعول   شده چین اسم اندر صیغه مفعول
اکر با بسته شد از بهر مجهول   تصرف کن شدن را بعد مفعول

جز ایشان آمد ای جان با تغیر
اِنِ استفهمت کیف الحال فانظر

در اسم فاعل و مستقبل و حال   بکن در جای ماضی ت که شد د
اکر پیش از وی آمد خ تو ز ساز   بیاموز این طریق بیش خوش دا ز
فروشدم کسیل دمی شناسی   که آمد بر خلاف این قیاسی
اکر بعد الحد ش آید ای یار   موالی آر کن نکته دار
چو پیش از پیش آمد آ سنبل   بباید حذف سین و فتح ما قبل

چو شد بعد الالف سین به تسکین   به ه مقلوب میخواهد شد آن س
چو بعد الف آنجا میشود ف   کثیرا ما بیابی جا و ب
چو ی باشد نه ثانی بیشک د
سزد کاورا بینداری تو در حال
گزیند شاد آمد از گزیدن   چنانکه آفریند ز آفریدن
همی افتد آ از مثل افتاد   ز قلّت زاید و کاید دهد شاد
در آنجا و ساکن که بیاید   آ سازد پیش ی بر فزاید
اگر بعد الالف ن است مجزوم   ورا با فتحه می خوانند مرسوم
حقیقت این همه از باب ی د   رساندم نظم دانایان بدین قال
دگر تغیرها آمد سماعی
هذا ناها التتبّع والمساعی
گهی تحریک ساکن گشت عاده   گهی با حذف و ابدال و زیاده
کثیرا ما بر آن لفظ مغیّر   بیازیند بو ید مصدر
برای حال می باید همی می   به مستقبل بباید شایعا ب
همی و می و ب و ترک در امر   ولیکن ترک و ب دان اکثر الامر

علامت

علامت نهی را مه نفی را نه   مهل این را همی گویم ترا نه
برای امر غایب نهی غایب   نشانا دند آ بر د غالب
برای امر حاضر نهی حاضر   بیفکن د مستقبل از آخر
چو غایب را ازینها جمع داند   قبیل الدال د ساکن آرند

مخاطب هم حکایت همچو ماضی   بر آنچه گفته شد میباشد راضی
بترکیب امر باشد نام فاعل   کجا معنی شناس و خرده دان دل
گهی او با الف آ آید بسیطا   همی داند ورا دانا شناسا
گهی بعد الالف ن آید ای جان   برو در راه او افتان و خیزان
گهی با ن د ه در آخر   چو داننده شناسنده است ظاهر
همه دارنده ه را رمه دیس   بری پیوند و بروی همزه بنویس
به گ آر آ جمع و ی مصدرش   که از دانندگان شد جملگی ترش
پس از تجرید امر افزایش شن   برای اسم مصدر گشت آیین
چو قصد تعدیه خواهی ز لازم   زیک مفعول گشتن بر دو لازم
بیفتان ز ایدات امر حاضر   بیفزایان آنید ن در آخر

در صیغه‌های مصدر واسم زمان واسم مکان ومیناء فعل

مصدرک مفردی وجمعی وغایب‌لری ومخاطب‌لری وهم متکلم‌لری ونفیی وتصغیری ومجهول
که بنلر بنا اصلینه کوره صرف اولنور صیغه‌لنور هم
آخری یا ایله اول فعل مناط اولدر وهم اسم مکان اوچ بر اسم تمیزلری ایله اولنور فرقی کلور
صیغه‌لری مصدر بر کوره آیا شاه معظم
زدن ارماغ ورد نهاد بورد ارمقلر وکفتلنش ودخی کفتنش وکفتن او انلرک ایتماکی وهم
کفتن ایشان ودخی کفتنشان انلرک ایتمکی دندی

بردنت بردن تو سنک التماکوک ادی دبنک واهیختنید ودخی آهخت شمادر سزک اوجرمکو
بیجر مکلو ز آدر دونهای شادر سزک ارمقلر لوزهم
کفتنیم کفتن من بنم ایتماکم و آموختنیم ودخی آموختن ما بزوم اکرمکوز درزندن این بنک
ارماعی لو انتادن اینان بلرولکد شمکی دندی
نزدن ارحجق انداختنک اتحوق آوده شدن در کترلمک شدن کاد اوتحوق اش
زدنی چیز ارحوق لسنه آدی وزدنی جای ارحق یر زدنی گاه ارحق دم

اشت صرف ماضیه نیجه روایت
دخی حال ماضی کا ولینور حکایت

برق مصدرک نونی کاوله ماضی — زد اوردی زدند اوردیلر اولد راضی
زدی اوردک ای شد زدیا ودکوز — زدم اوردم اوش بن زدیم اردوق اوش بیز
نکرد ایلامز زده شد اورلدی — توانست اراخت یوجلده بلوردی
چو بایست انداخت آتمق کرکدی — ولی خواست زد اوره یوردی تدچکدی
همی دید و همی دیدش آنی کوردی — اکر آن بودی کراول کستر دی
زدندی اورلردی یعنی فلانی — هم آویختید یش آصردو کوز آنی
اکر دیدمی کرکوردیم بن آنی — شدیمی اولوردوق بم یاد جانی

اشتکل صیغه حالی یا شاه شکر آمیز
کدا الحال اولمشم در لوترا کیبیله شکر ریز

همی داند بلور اول می دانند بیلورلر
همی دانی بلورسن همی دانید بیلورسنیز
همی دانم بلورم بن همی دانیم بیلورز
کشوده می شود اول آچلور مجهول اولور تمیز

در اینجا

در ینجا می تواند بیت بونده دیریله بیلور
ولیکن میتوان زد اورمق اولور بلکه آنی بیز
همی خواهد رسید ایرشه بیلور اگه سعیله
همی باید زدن اورمق کرکدر شاه شور انکیز

مستقبلوک بنا لرینایت ضبط ای عزیز
کارکانچا دبتیله رسم ایلدم وجیز

بستاند آله بستانند آلهلر بستانی آلسن بستانید آلسیز
بستانم آلم و بستانیم آلورز دیده شود کوریله و مجهول اولا تمیز
اینجا توان رسید و تواند رسید وی اول بونده ایرشه بیلبینید کوره سیز
خواهد رسید نش ایرشر آکا یقین نستاند آلمیه نکنید ایشلمیه سیز

امر غایب نهی غایب امر حاضر نهی حاضر
هر بیرینوک خود دادات واشتقاقدندر

واکناد آچسون قپویی واکنادند آچسونلر
برده بادا ایلدلسون مشنواد ایشتمسونسیز
بشنو ایشت بشنوید ایشید کوز جسته شر اسستن

هم مبوس ایما مبوسید ایمگوز والله حاضر

هم اسم فاعل هم اسم مفعول ایشت نحاسی صرف اولور آنلر

هم سایر اسما اشبو طریقه تصریف اولیشور کاتدم بیانلر

کوینده است آن ایدیجی سین در اول سن کوینده کستان آن ایدیجوک در

کوینده اند وکوینده کانند ایدیجیلر در مجموع آنلر

کوینده تو ایدیجی سین سن کوینده کی تو ایدیجوک سین

کوینده اید وکوینده کانید ایدیجیلر سینز ای خرده دانلر

کوینده ام من ایدیجی ام بن کوینده کم من ایدیجوگم

کوینده ایم وکوینده کانیم ایدیجیوز بینای کامرانلر

پرهوده اوده صامرش آدی پژمردک است این صولشجه در بو

هم ماندها وهم ماندکان در قالمشلر آدی ای اهل جانلر

اینست طریقهٔ تصرف   لطفی است که کرد این تلطف

هر یك ز مصادر کذشته   مصروف برین طریقه کشته

مبهم چه بماند المعنی   را یك حرف بس است لوذعی را

هر غمر وسخیف وکول وبی فهم   جز طعنه ندارد از هنر سهم

درمنظر

درمنظر عین عیب جویان   پیدا شده هر کمال نقصان

چون عین رضا کشوده باشد   هر عیب هنر نموده باشد

در نظم معاقد مقاصد   در جمع فواید فواید

بر شعر اکر چه سحر دانم   لیکن چکنم معاصرانم

قومیست چو مار کینه جویان   در فتنه چو کرگ و دمنه پویان

زنبور کز و سك امتحانند   چون موش مضت و مفسدانند

کرد آمده بر حلیمی ایشان

بر باز سپید همچو زاغان

در زیر مطارق جفاشان   آوای همی زند چو سندان

آری بجفا تحمل اولی   هر دم بخدا توکل اولی

خند چو بطوطی زاغ آلکن   بستن نتوان دهان دشمن

صاحب نظری تو نیك بنکر   تقلید کن این نظام کوهر

تاکشته فصیح مجلس آرا   باشی ز صحاب صاحب آرا

زیبای قصور بی قصوری

والله متمم الامور

